

EWOLUCJA KONWERGENTNA KRĘGOWCÓW

Megaroślinożercy w czasie i przestrzeni

Dr Daniel Tyborowski

Katedra Geologii Historycznej, Regionalnej i Paleontologii

Wydział Geologii UW

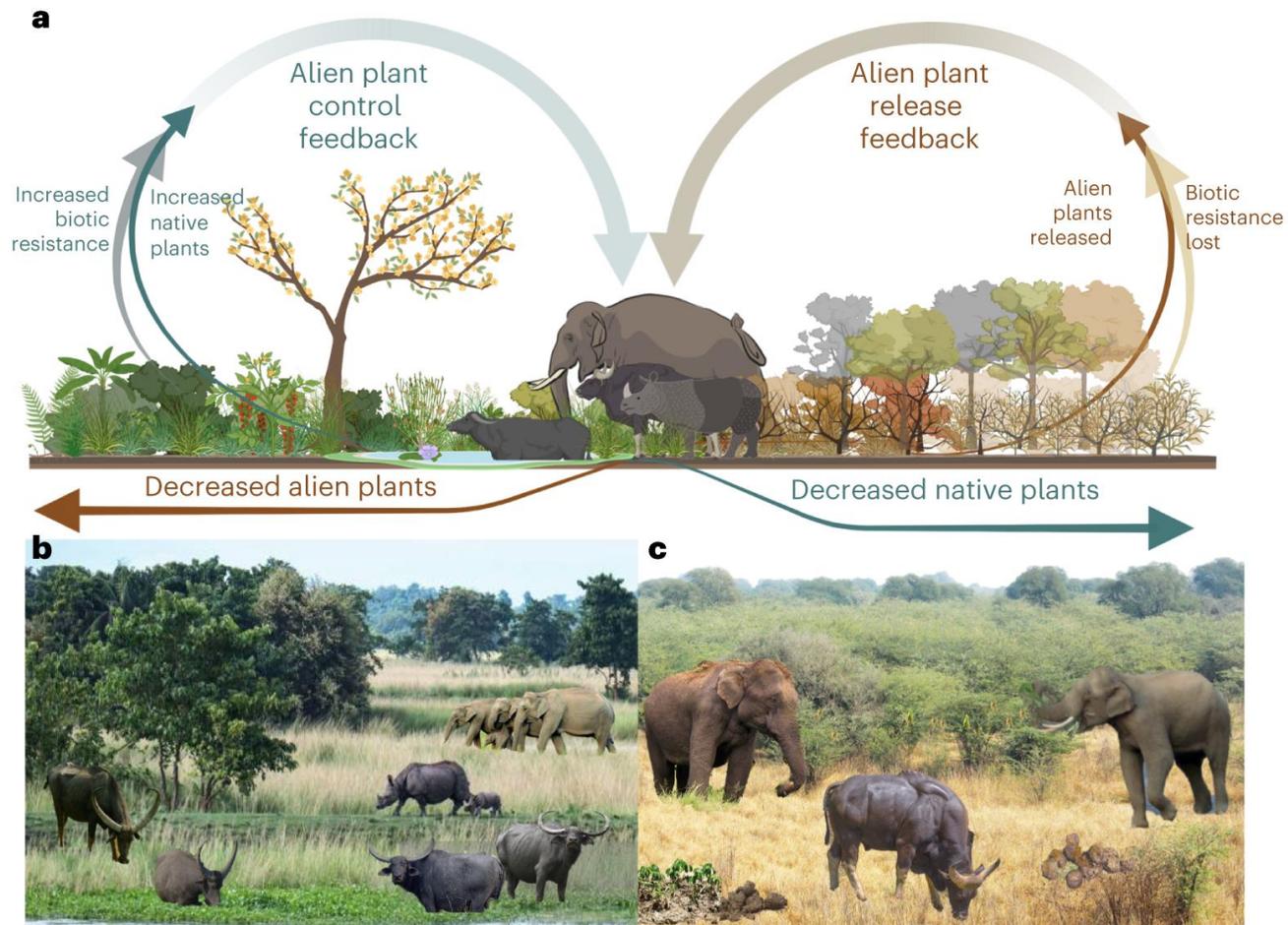
d.tyborowski@uw.edu.pl

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

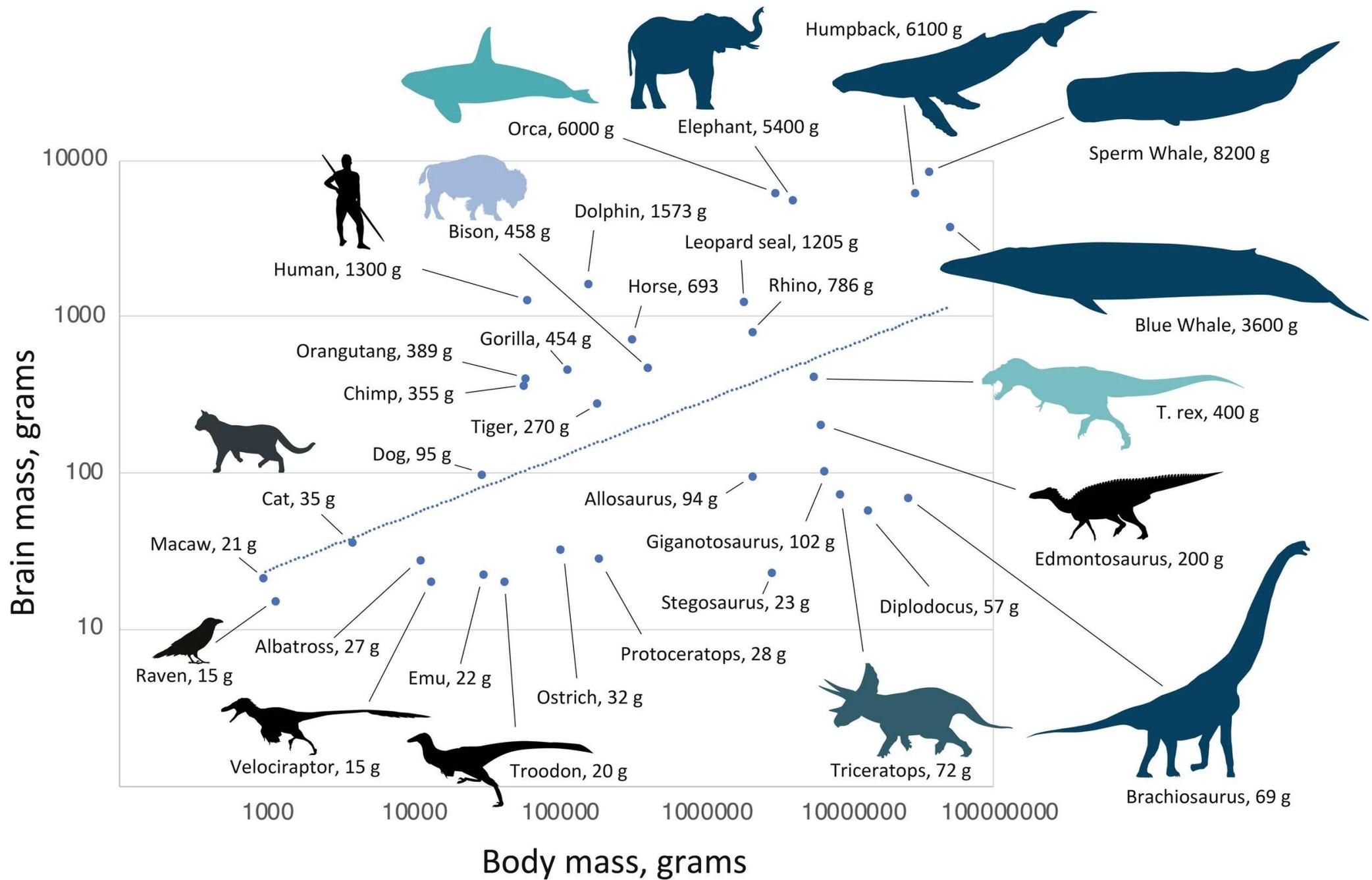
Megaroślinożercy

- Zwierzęta roślinożerne o masie **przekraczającej 1000 kg**.
- Największe zwierzęta lądowe w dziejach Ziemi.
- Istnienie megaroślinożerców wymaga **ogromnej biomasy roślinnej** w ekosystemie.
- Megaroślinożercy to **inżynierowie środowiska**.

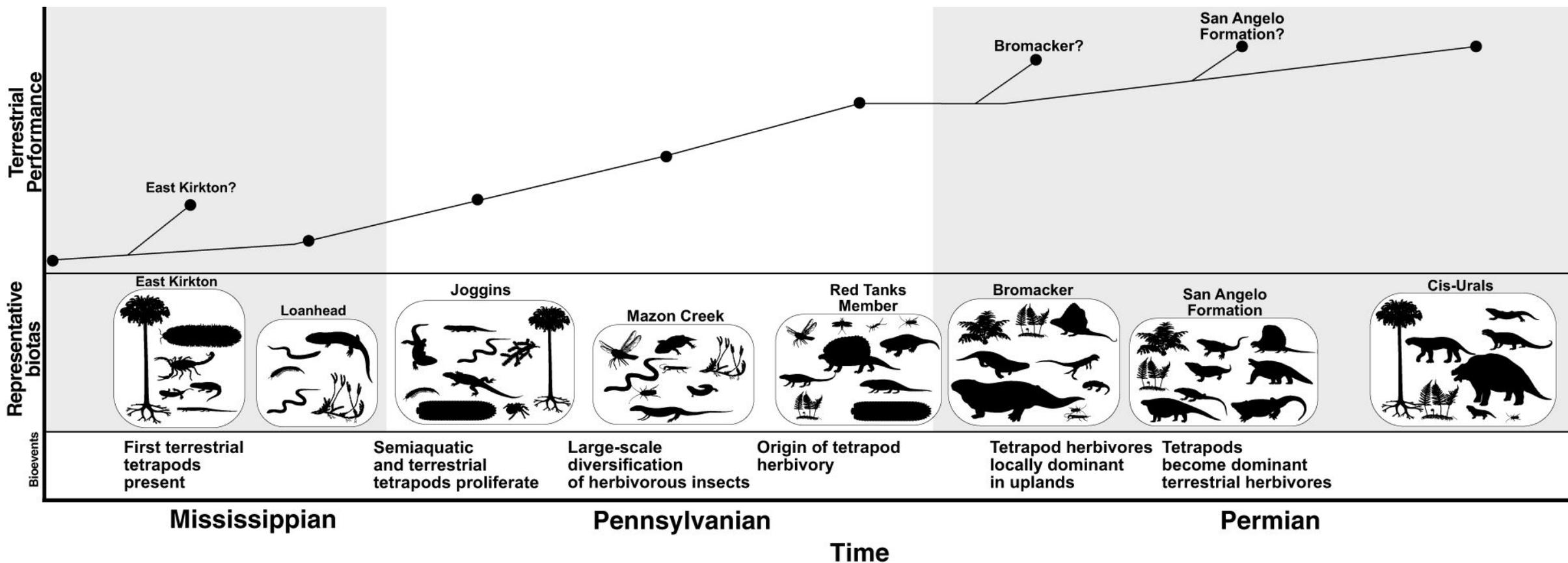

Mungi et al., 2023

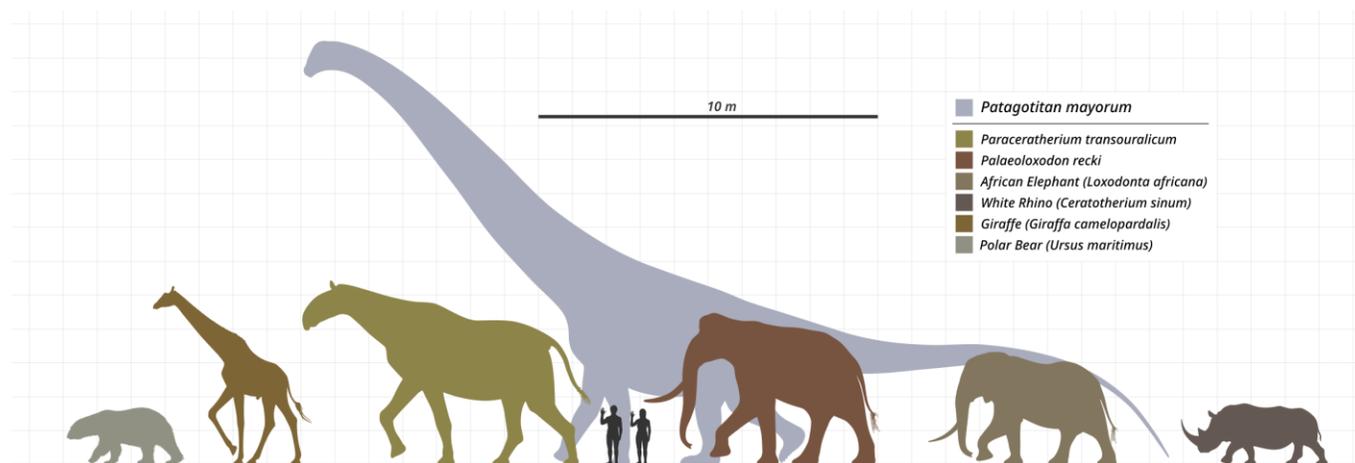

Ewolucja roślinożerności na lądach

Ewolucja (mega)roślinożerności

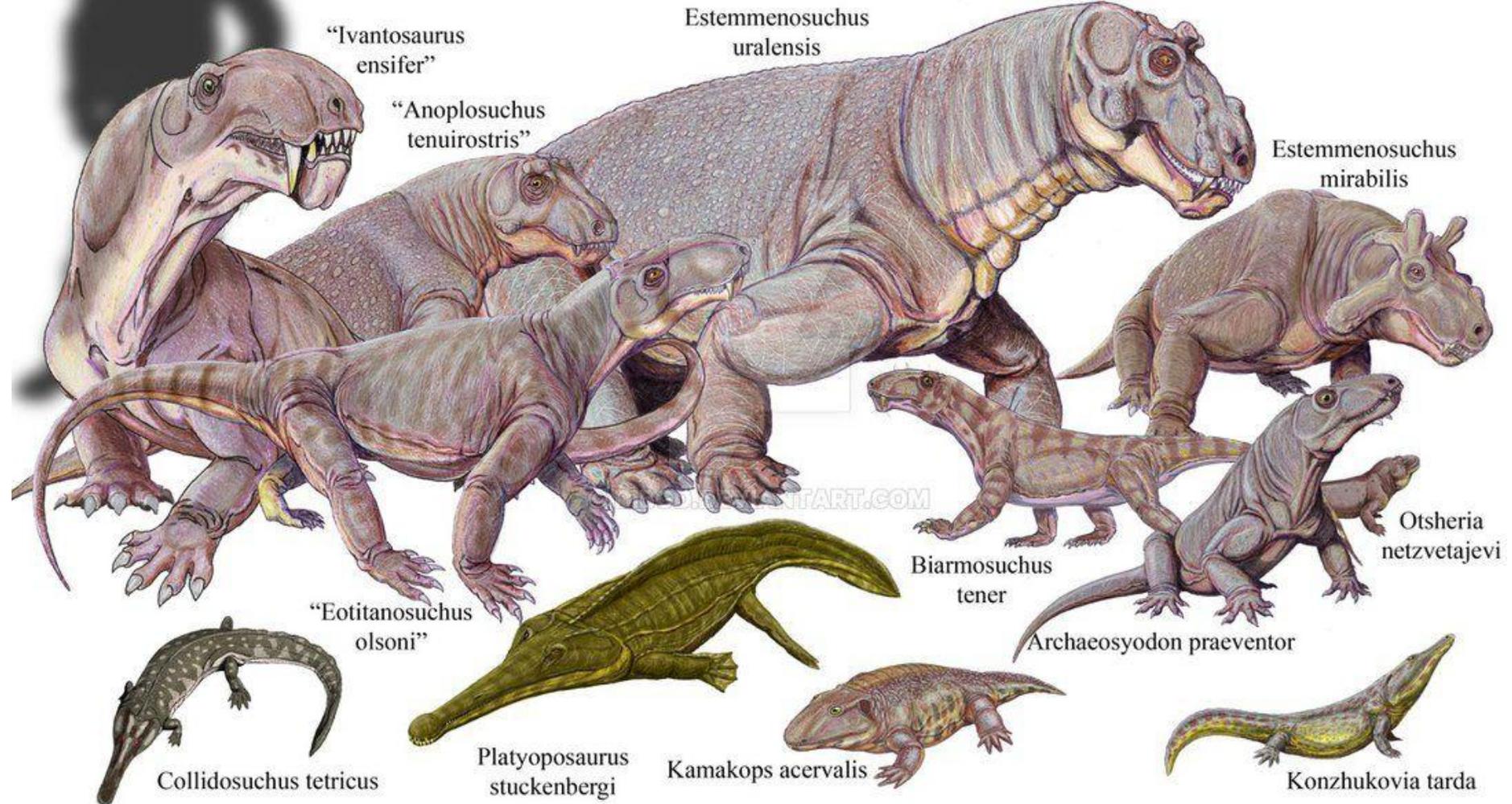
- Pierwsze formy, które można uznać za megaroślinożerców pojawiały się już w permie.
- Rozpowszechnienie megaroślinożerności wśród lądowych czworonogów nastąpiło na przełomie triasu i jury.
- Fazy ewolucji megaroślinożernych Tetrapoda:
 1. Permskie parejazaury i synapsydy.
 2. **Radiacja zauropodomorfów** w późnym triasie.
 3. **Radiacja dinozaurów ptasiomiednicznych** w środkowej jurze.
 4. **Radiacja olbrzymich zauropodów, hadrozaurów i ceratopsów** w kredzie.
 5. **Radiacja wielkich ssaków** od eocenu do plejstocenu.

Ocher Faunal Assemblage - Middle Permian of Perm Region

Ivantosaurus and Eotitanosuchus are old and adult of Biarmosuchus
Anoplosuchus is a female of Estemmenosuchus uralensis

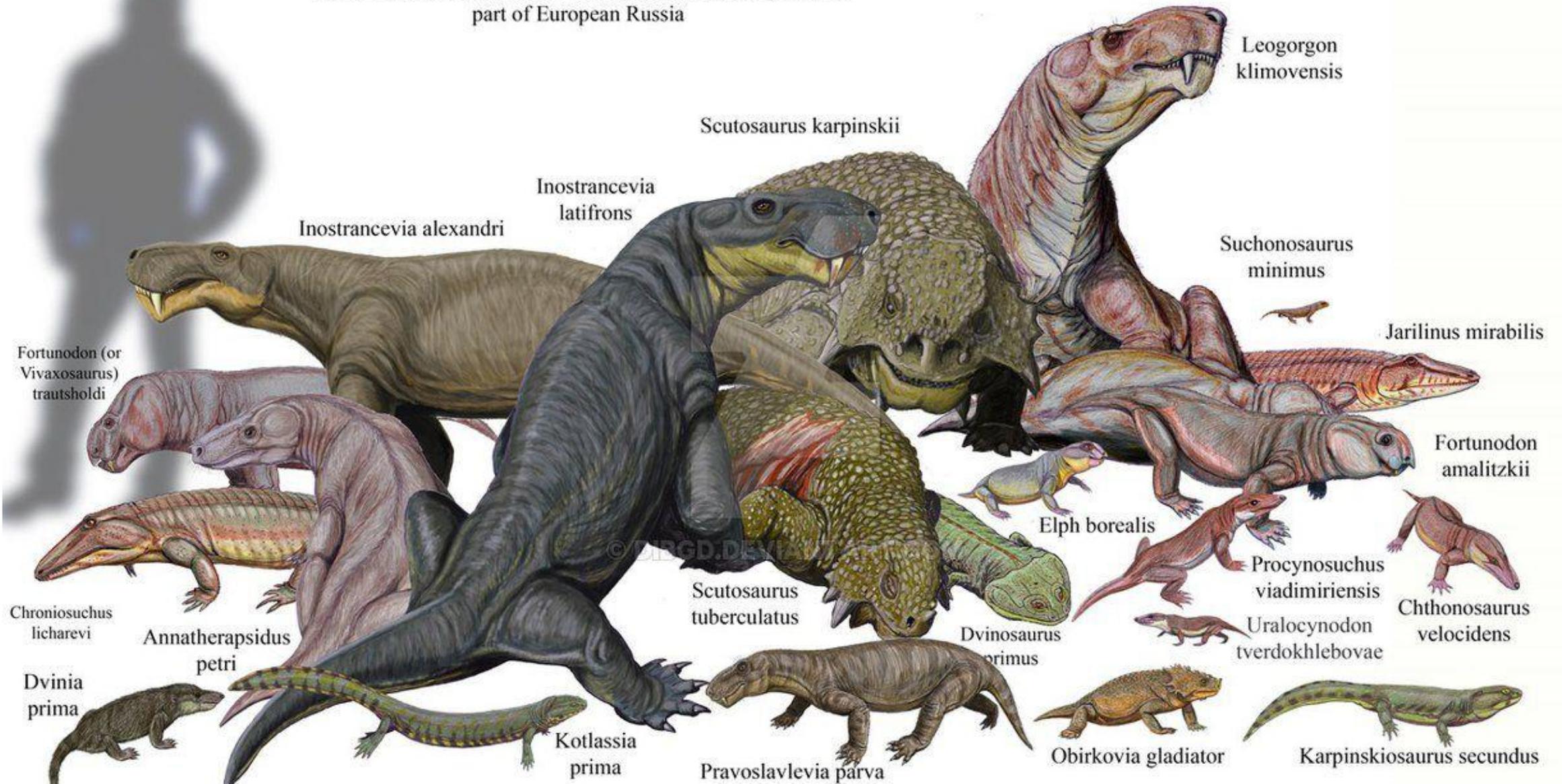

osuchus
ted
sia.
canine
eth are

https://en.wikipedia.org/wiki/Estemmenosuchus#/media/File:Estemmenosuchus_Tyrrell.jpg

Sokolki Faunal Assemblage - Late Late Permian of Northern part of European Russia

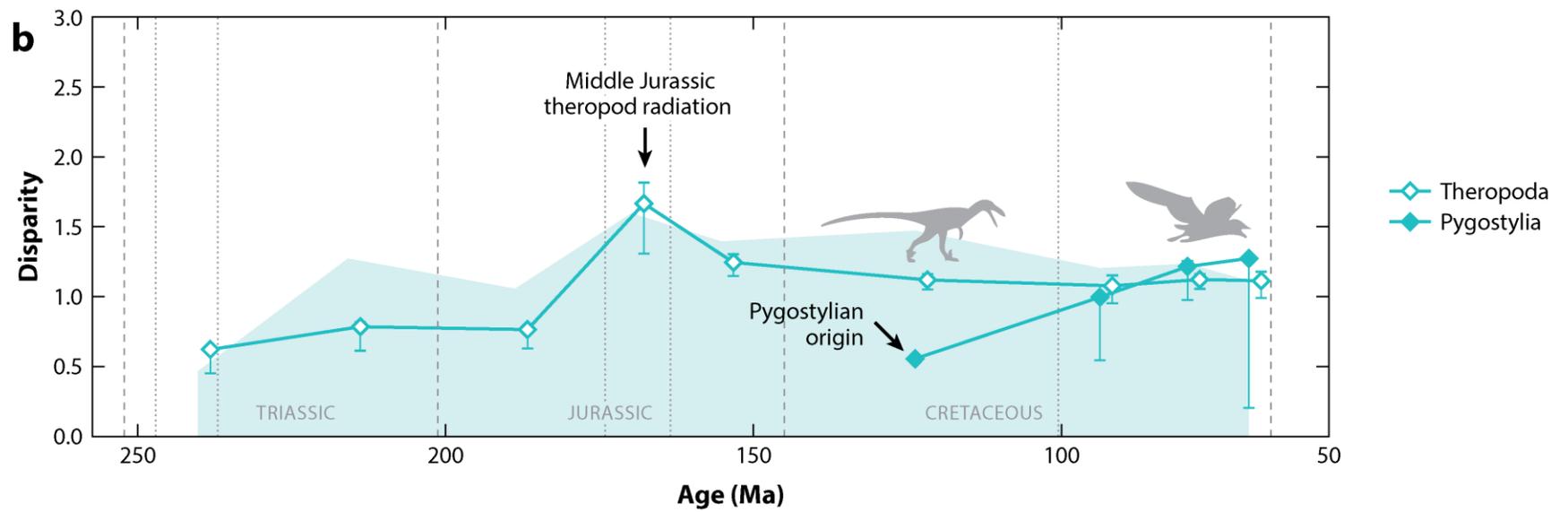
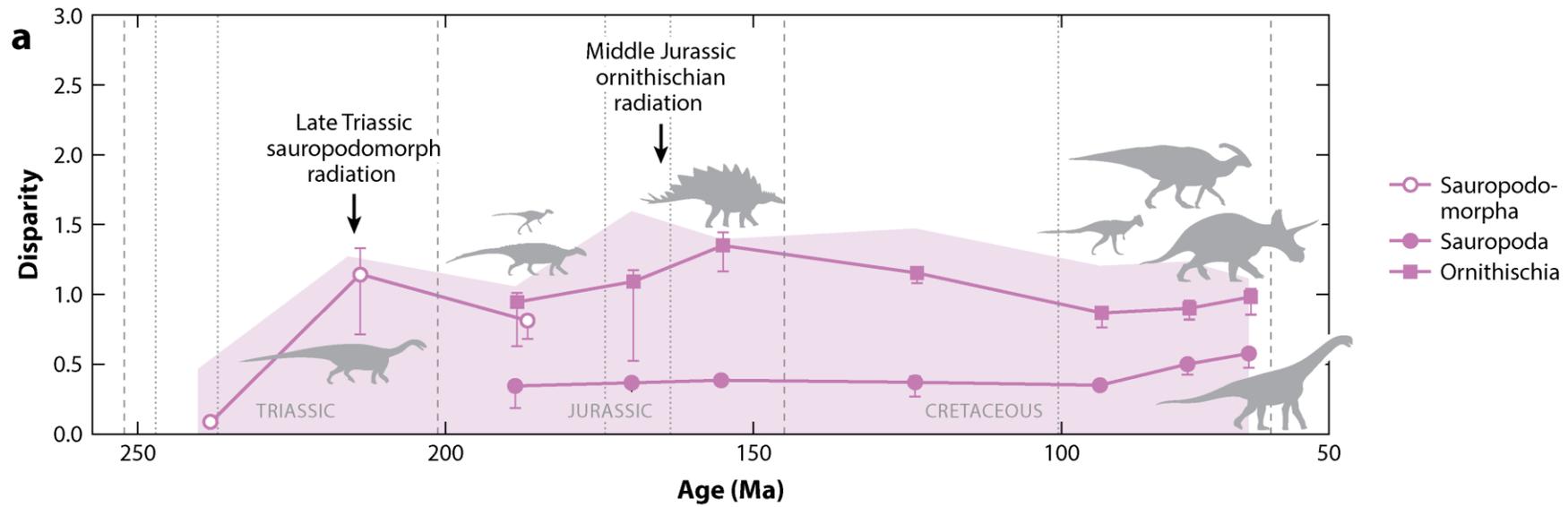

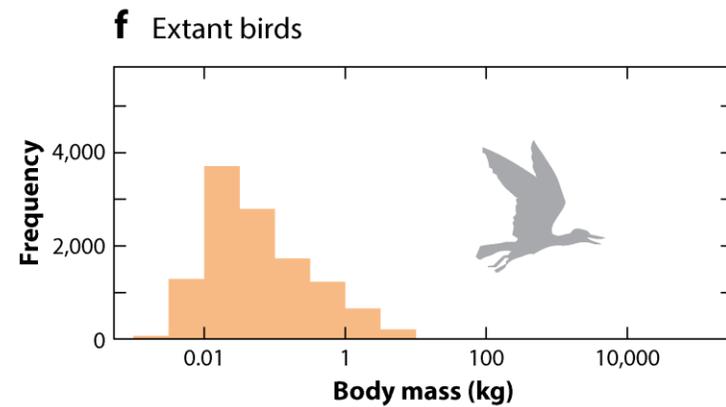
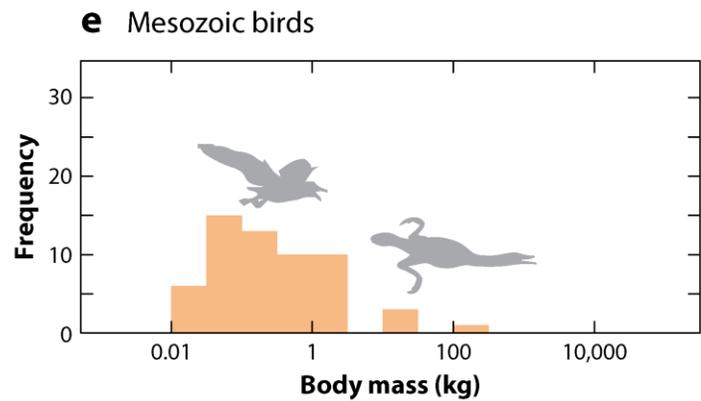
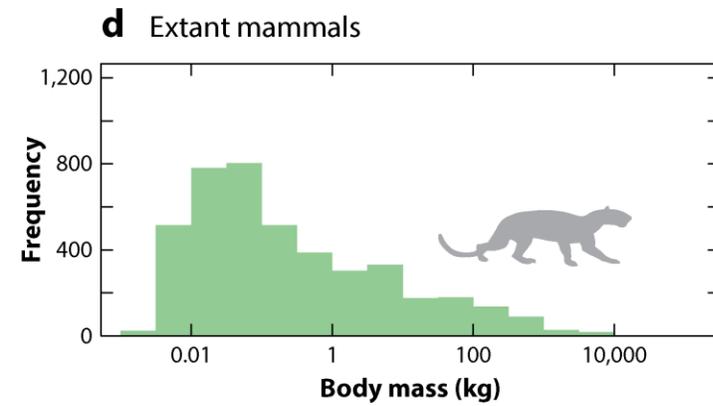
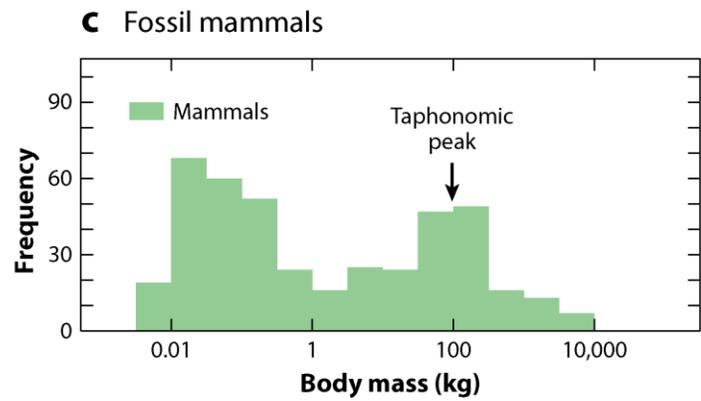
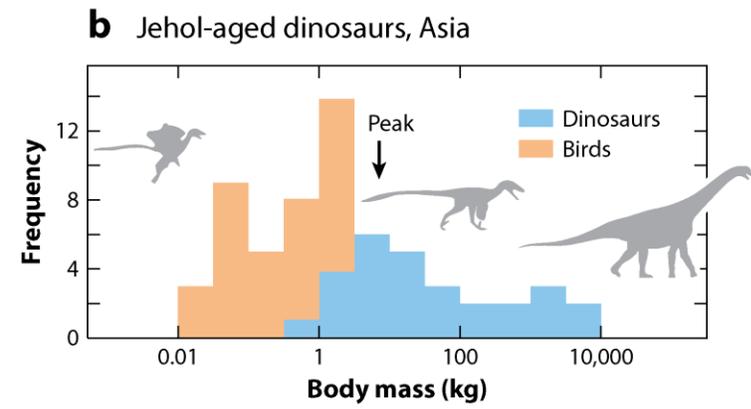
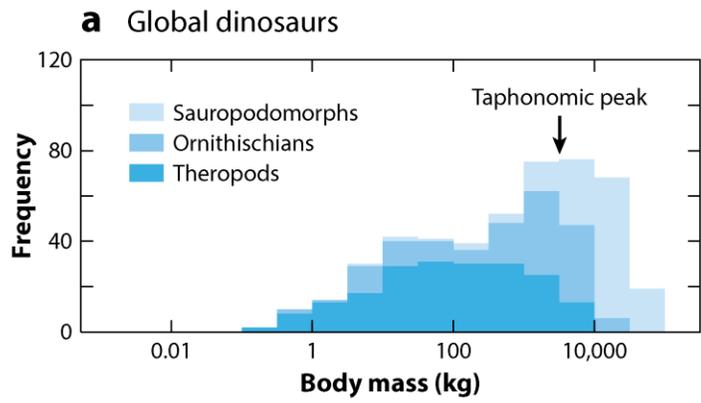

<https://en.wikipedia.org/wiki/Scutosaurus#/media/File:Scutosaurus.jpg>

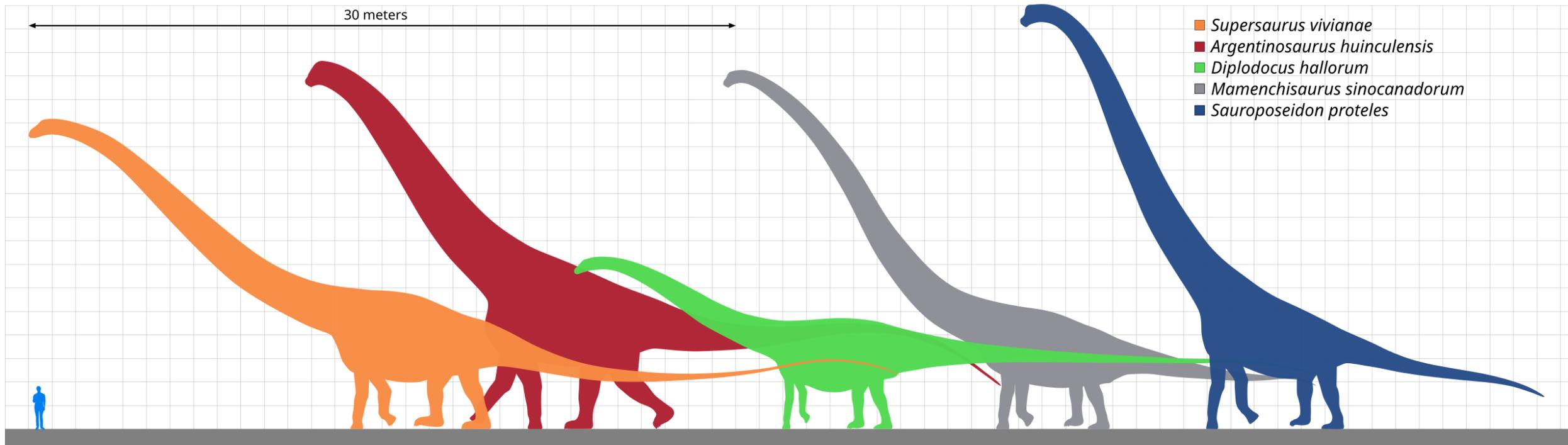

https://en.wikipedia.org/wiki/Scutosaurus#/media/File:Scutosaurus_karpinskii.jpg

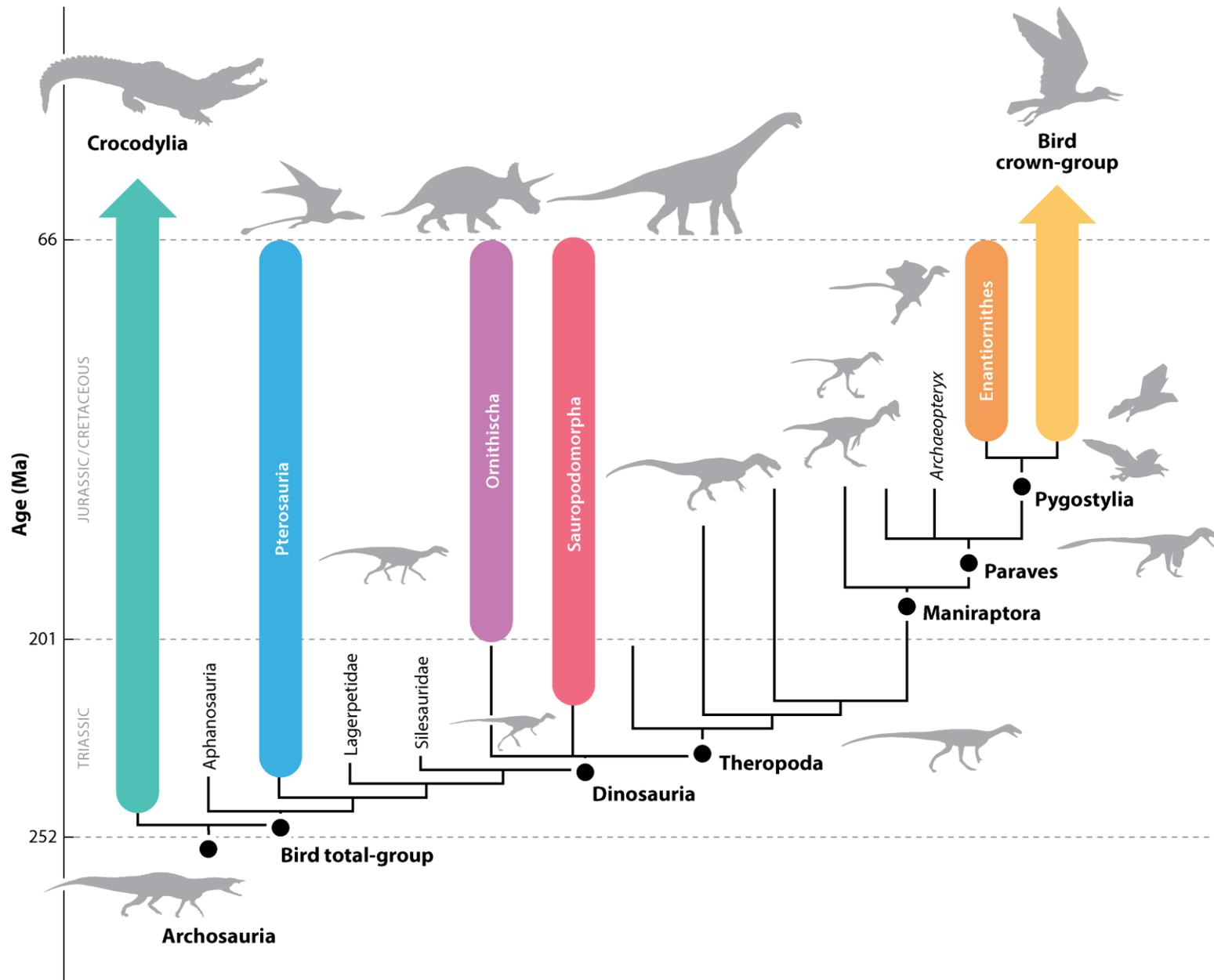

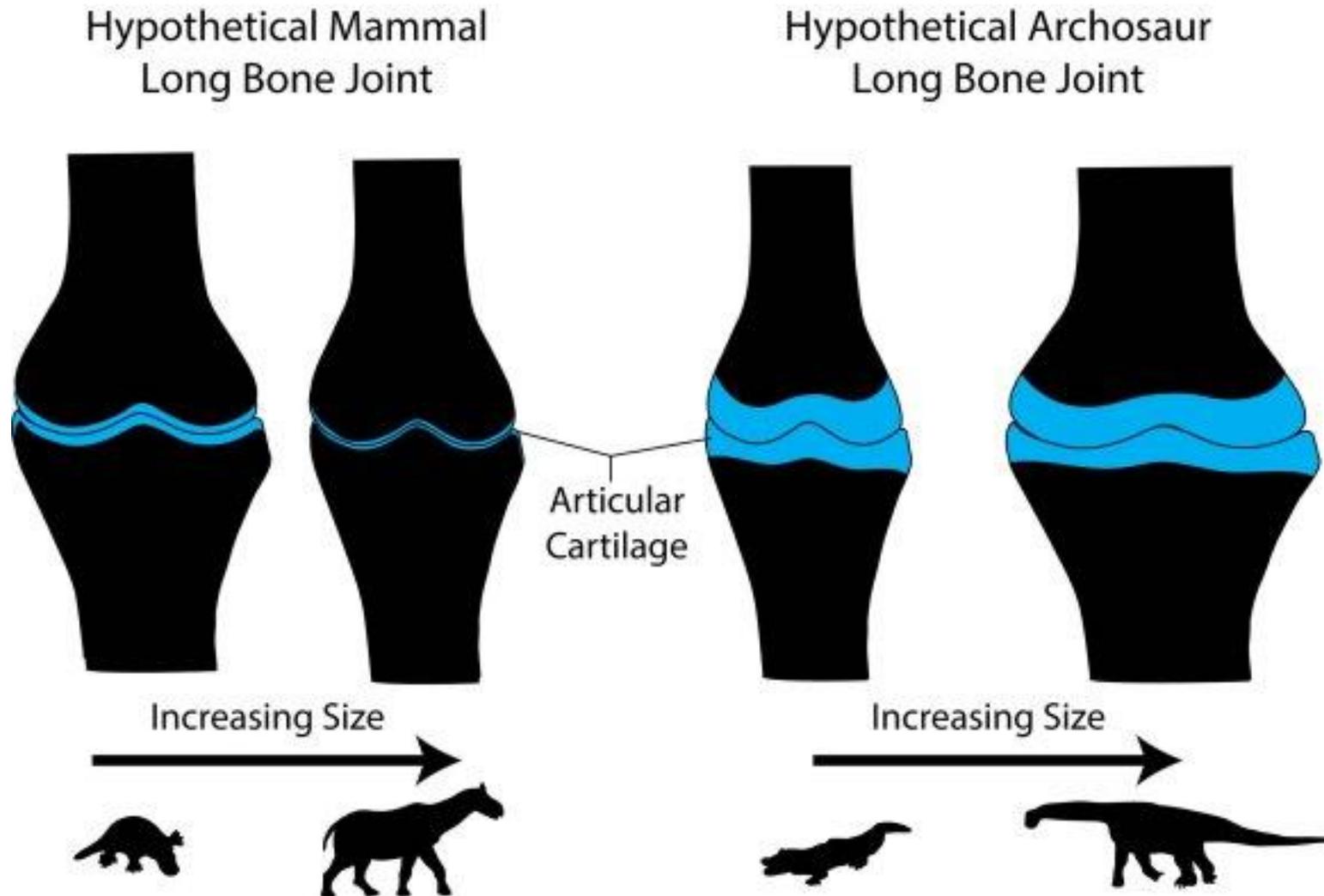
Zauropody – największe lądowe zwierzęta

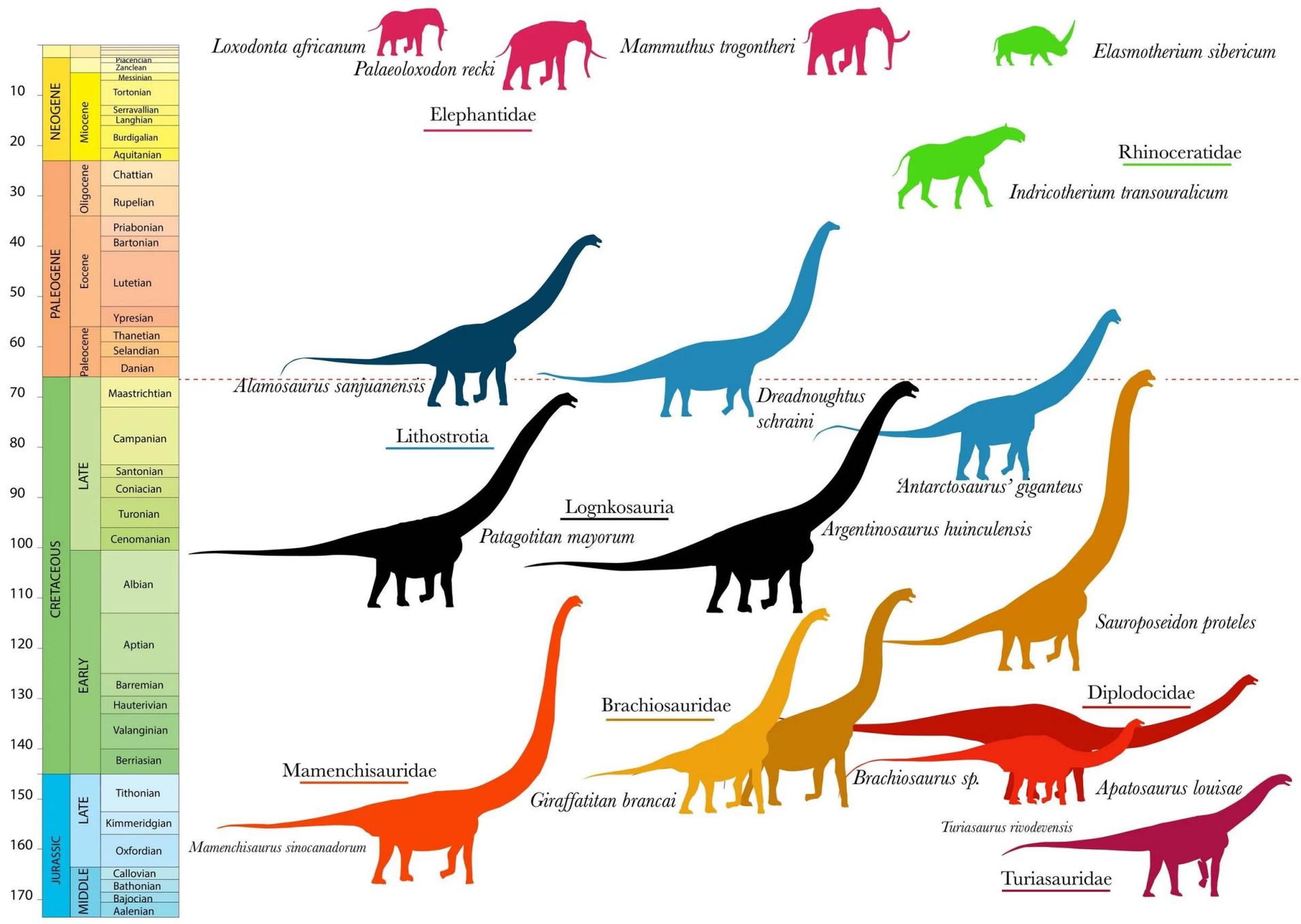

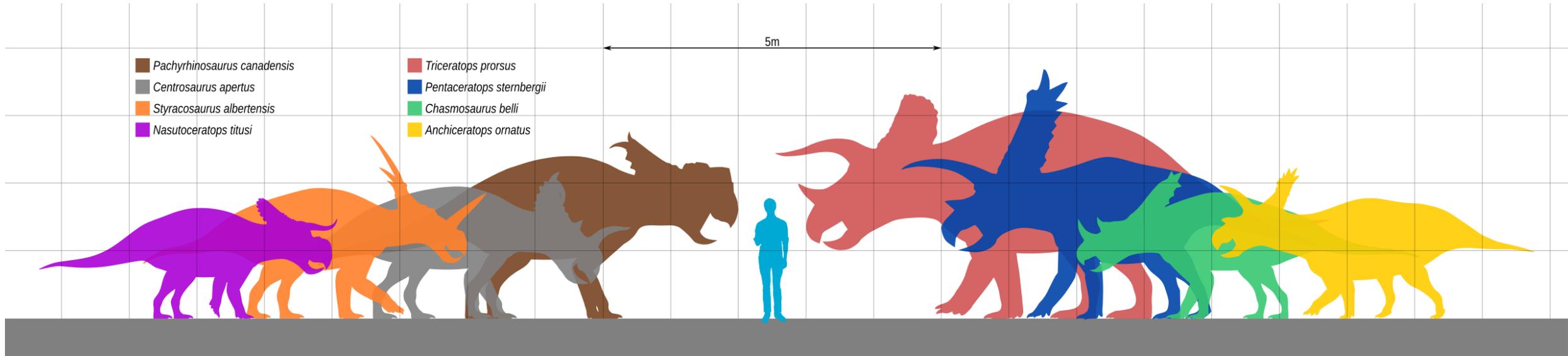
Przyczyny gigantyzmu – plan budowy i fizjologia

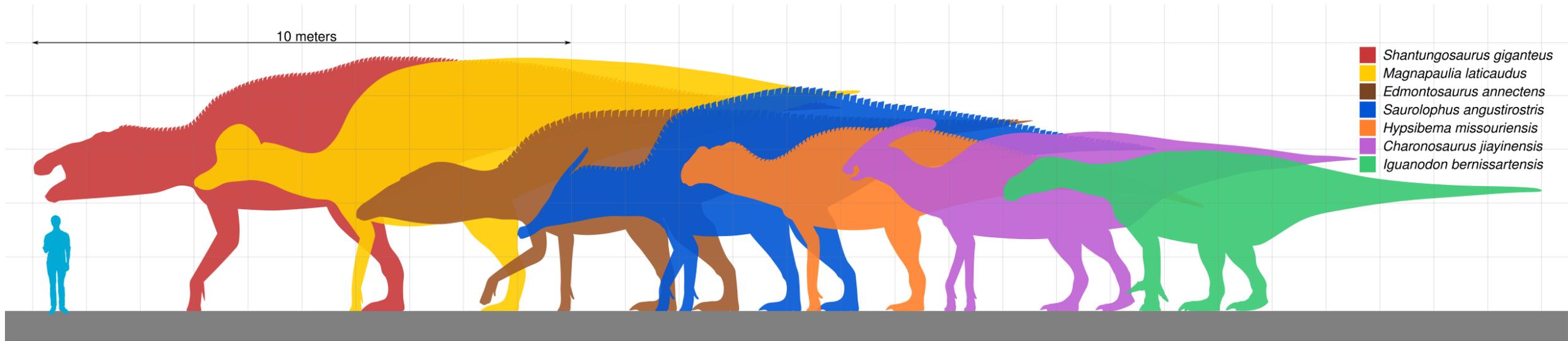
Porównanie sposobu odkładania chrząstki stawowej przez ssaki i dinozaury.

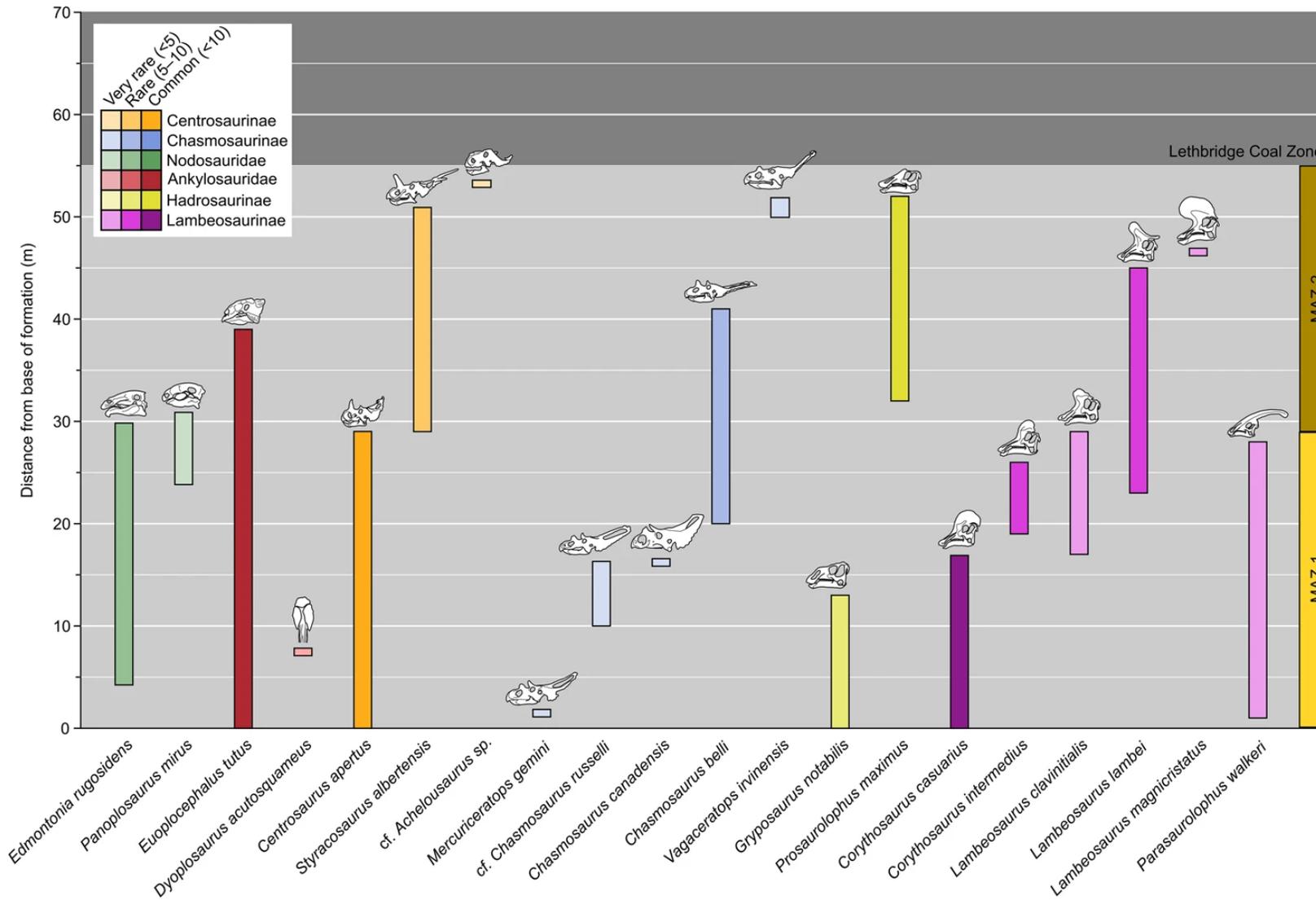
Ceratopsy – dinozaury rogate

Hadrozaury – dinozaury kaczoziobe

Sympatria megaroślinożernych ceratopsów i hadrozaurów

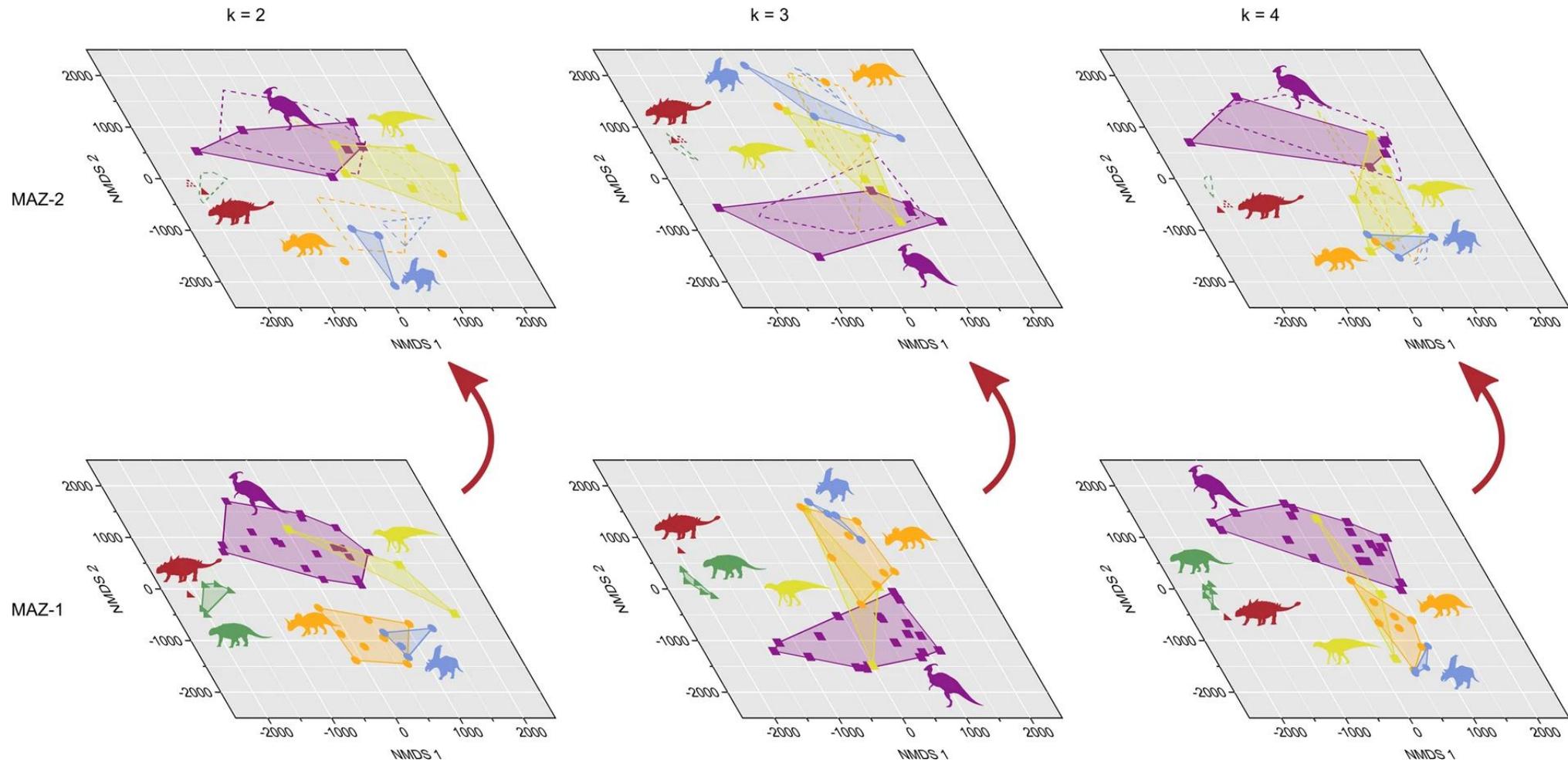

Longrich et al., 2024

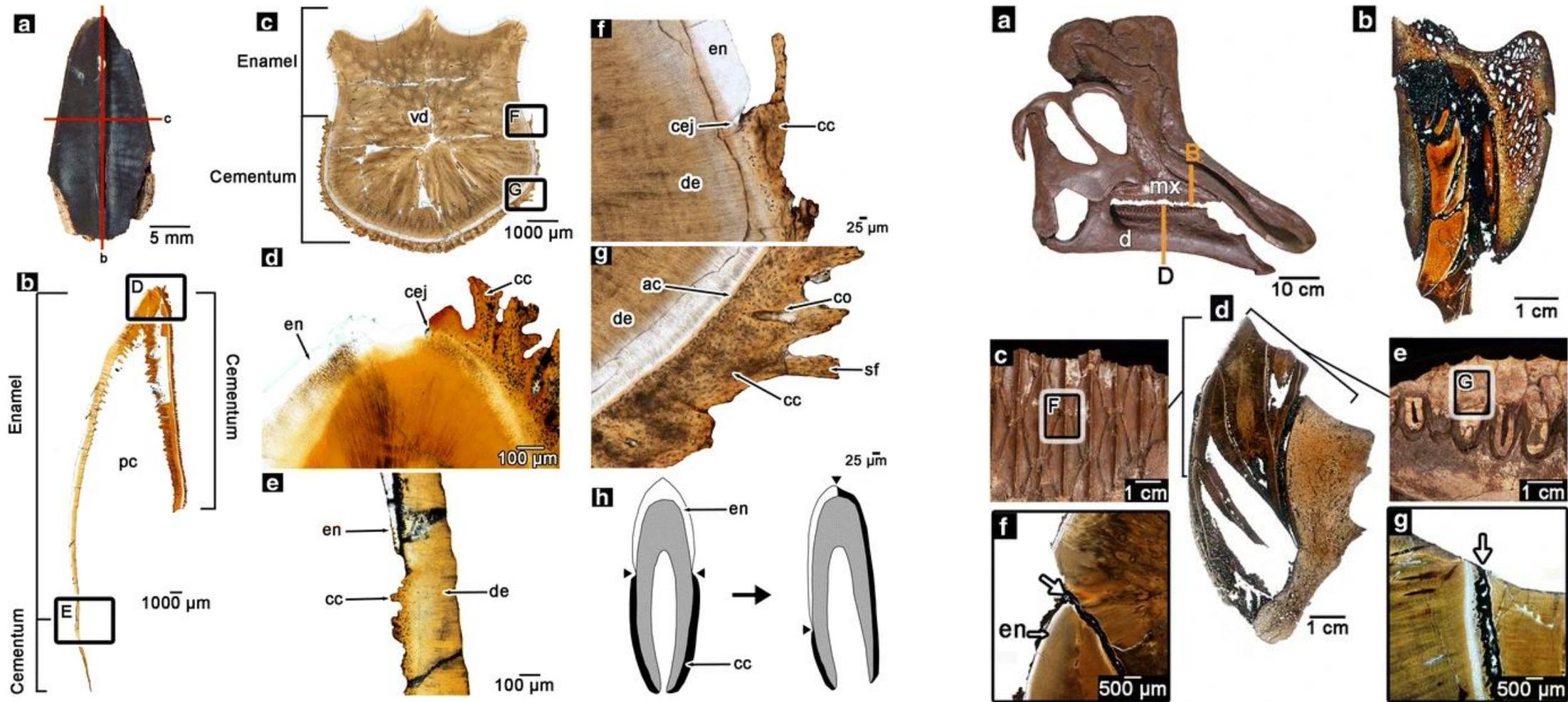

Longrich, 2014

Stabilność środowiska podstawą ekspansji wielkich roślinożerców

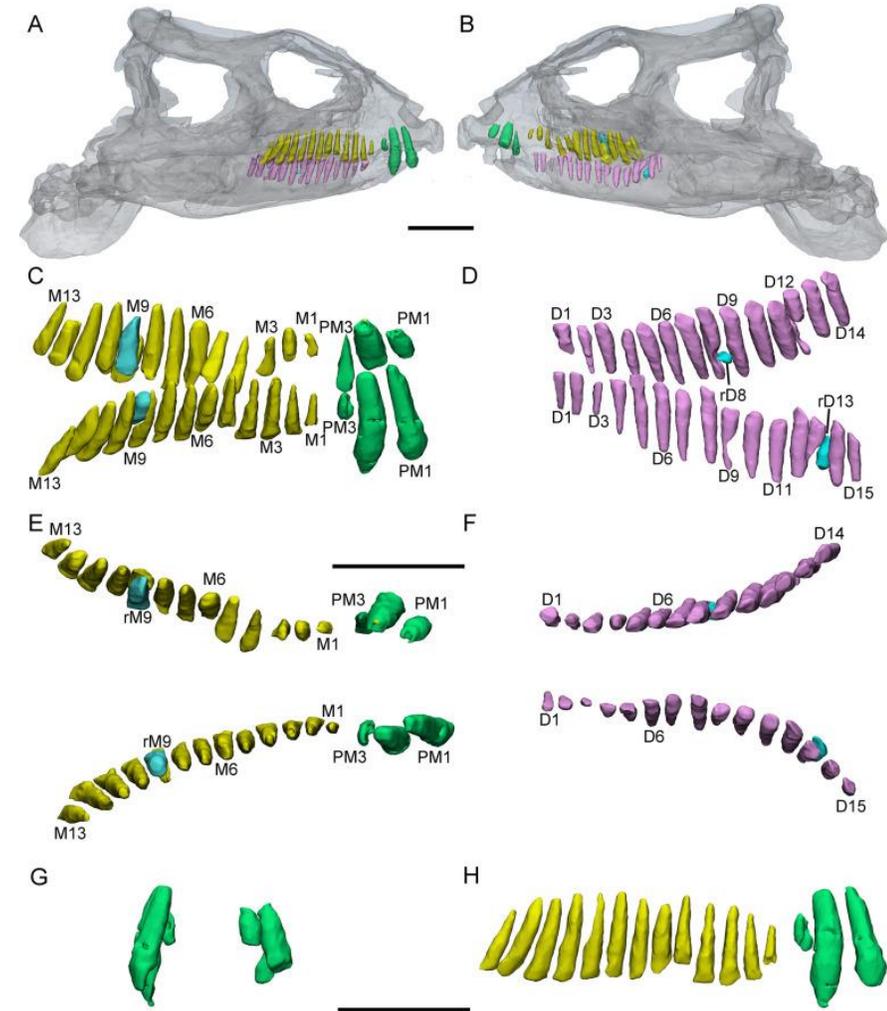
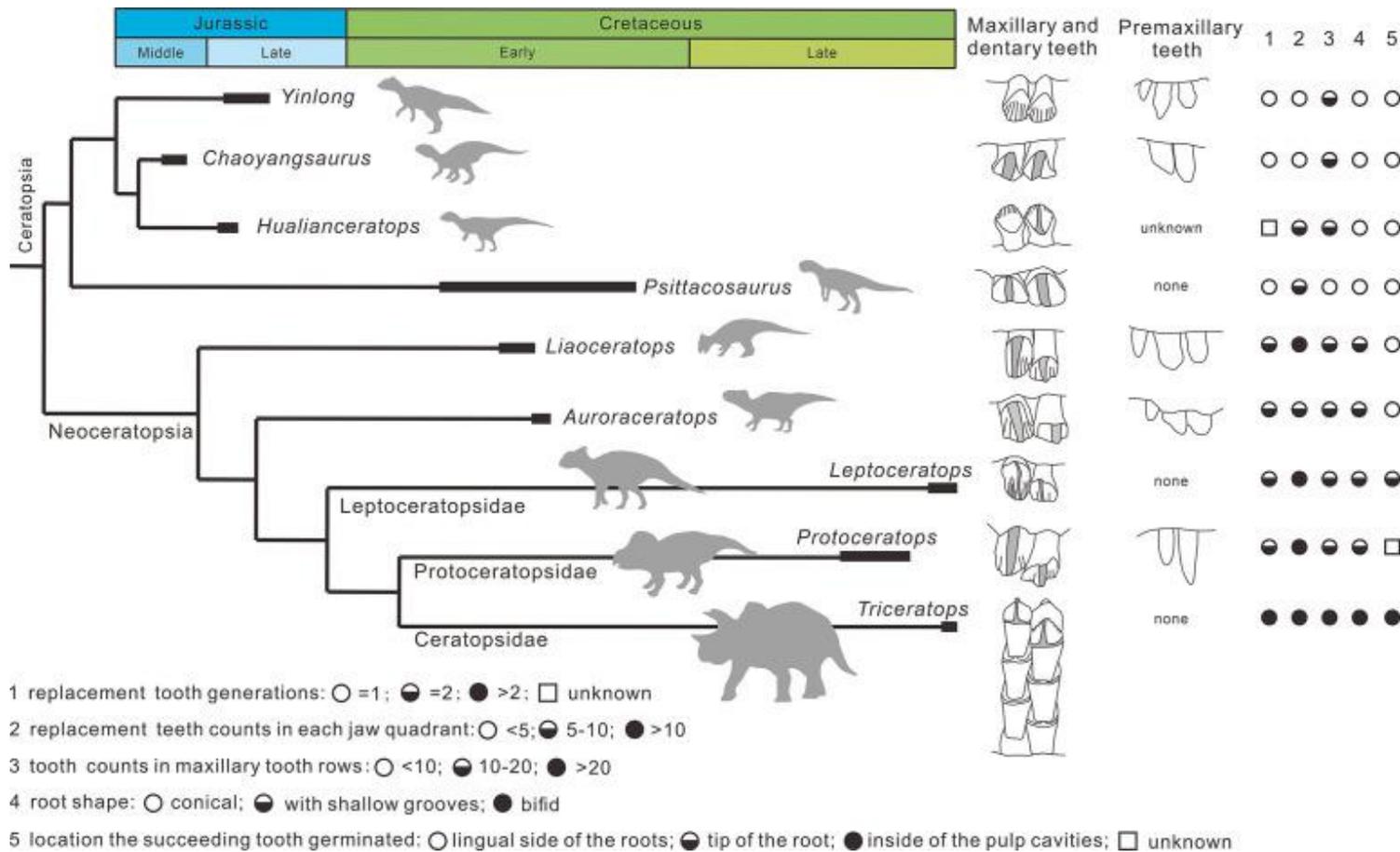

Baterie zębowe – kluczowe przystosowanie

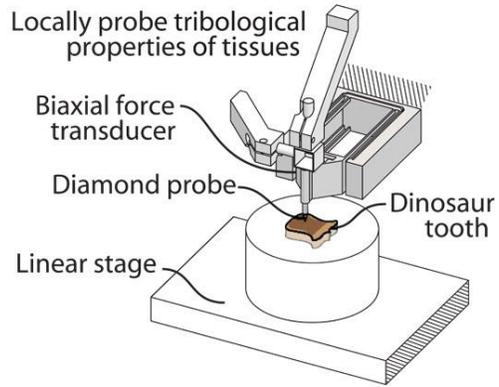
LeBlanc et al., 2016

Ewolucja baterii zębowych

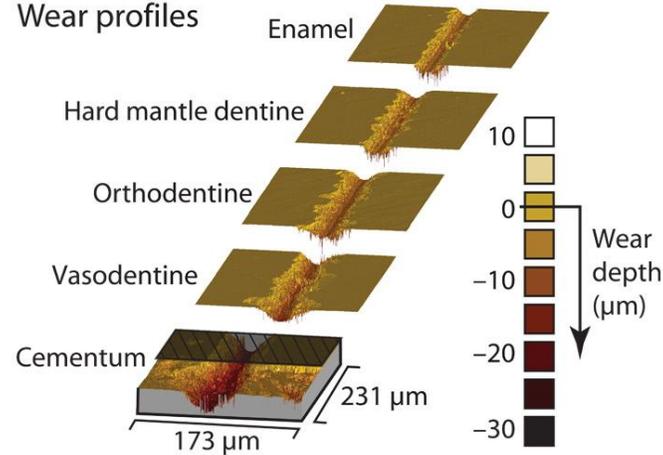

Mikromechanika uzębienia

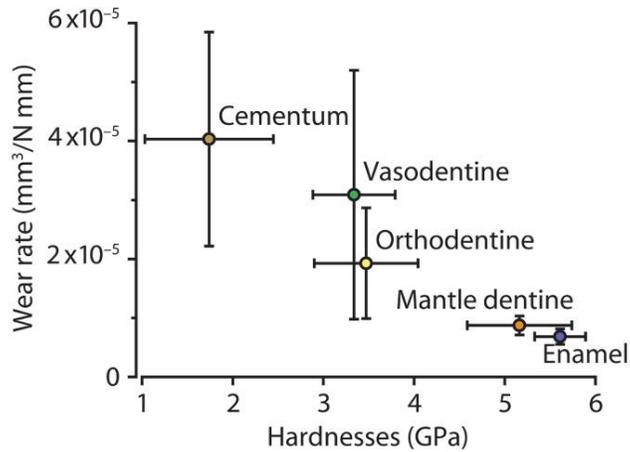
A Microtribometer

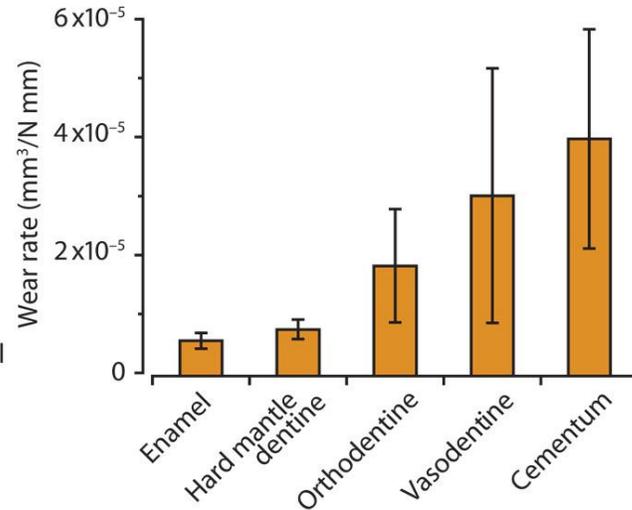
B Wear profiles

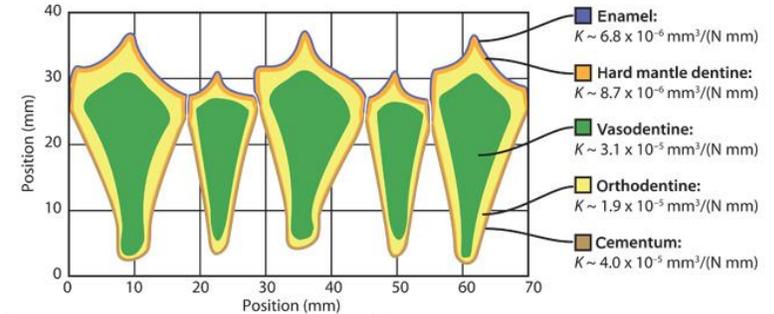
C Wear rate vs. hardness

D Wear rate comparison

A Model input

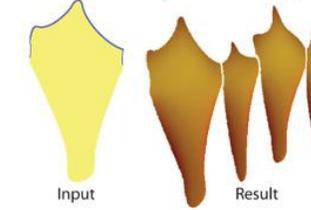
B All tissues

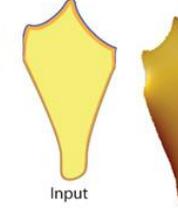
C No cementum

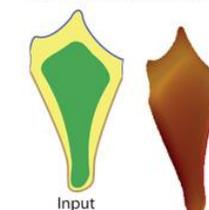
D Orthodentine and enamel only

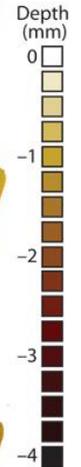
E No vasodentine

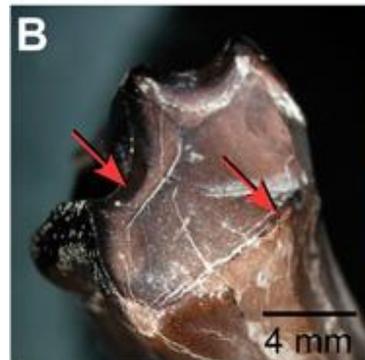
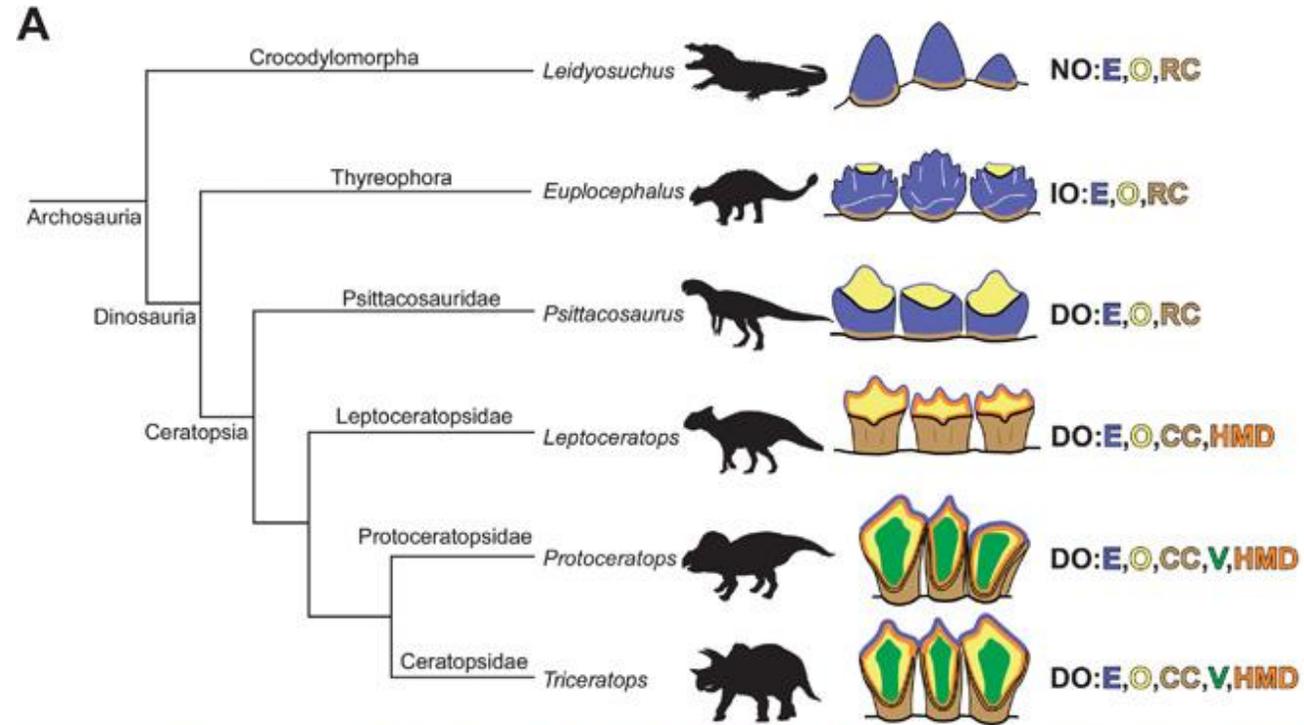
F No mantle dentine

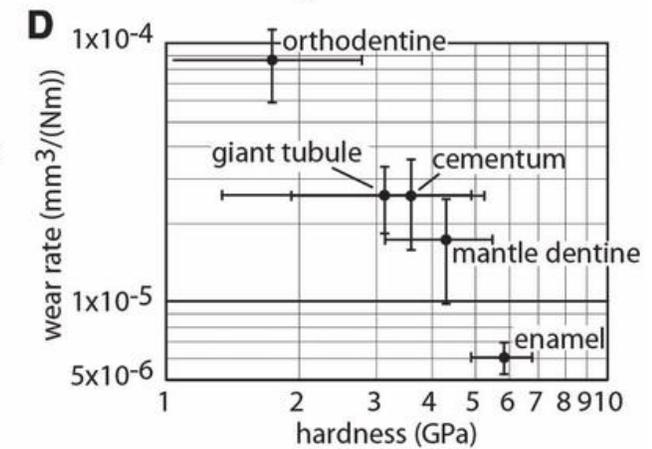
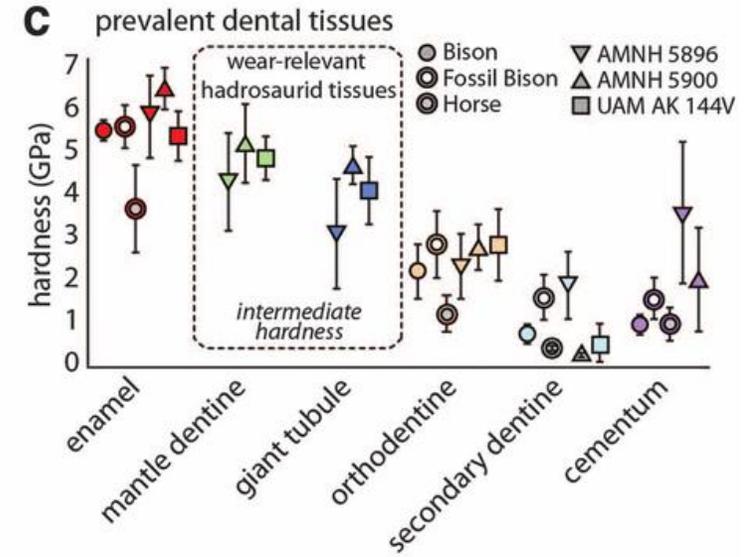
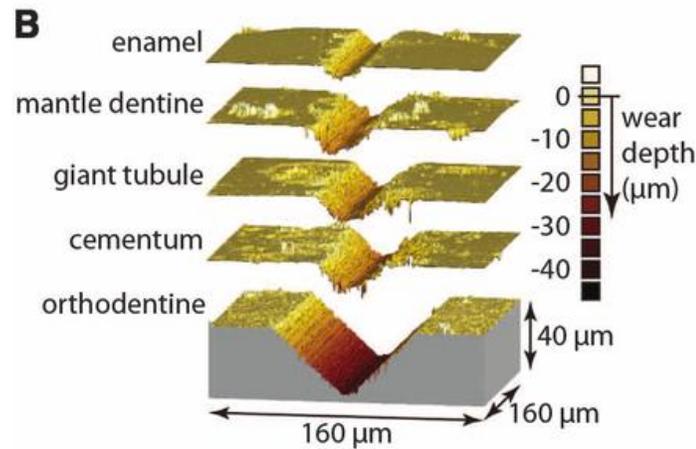
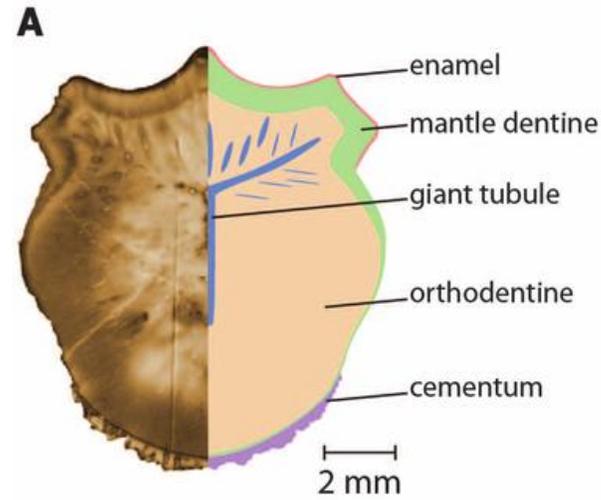
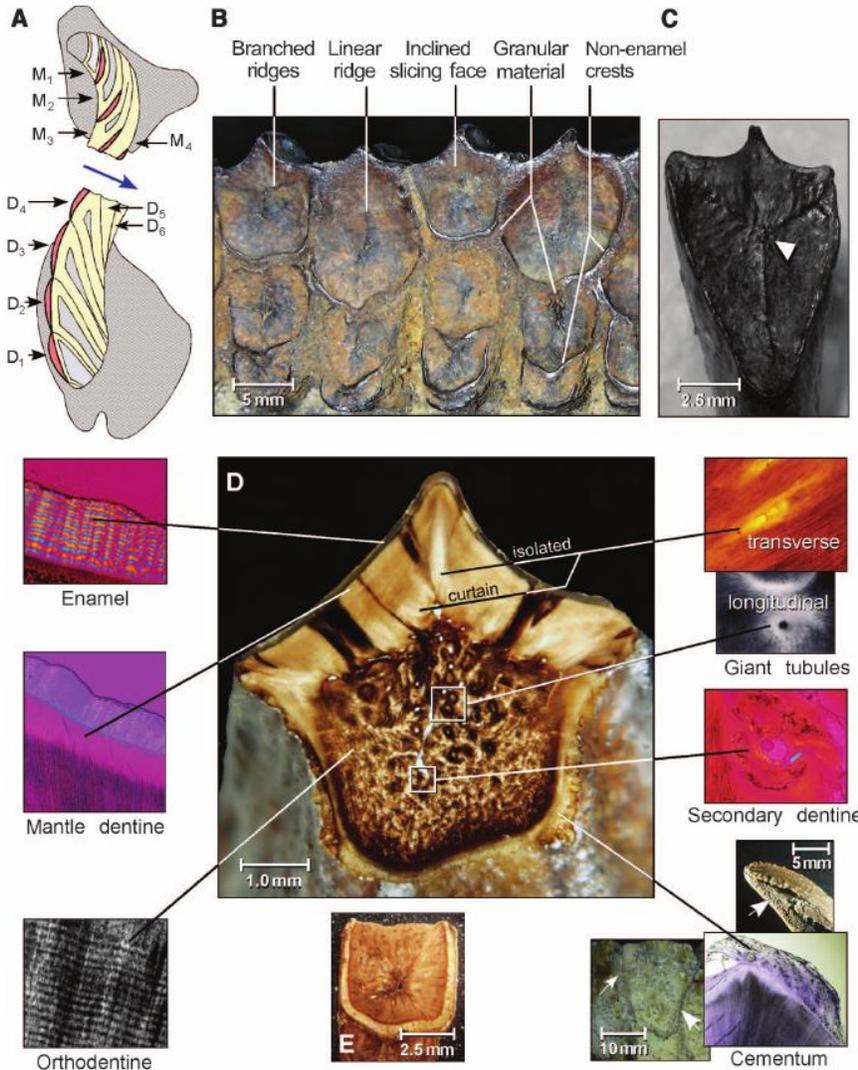
G No enamel

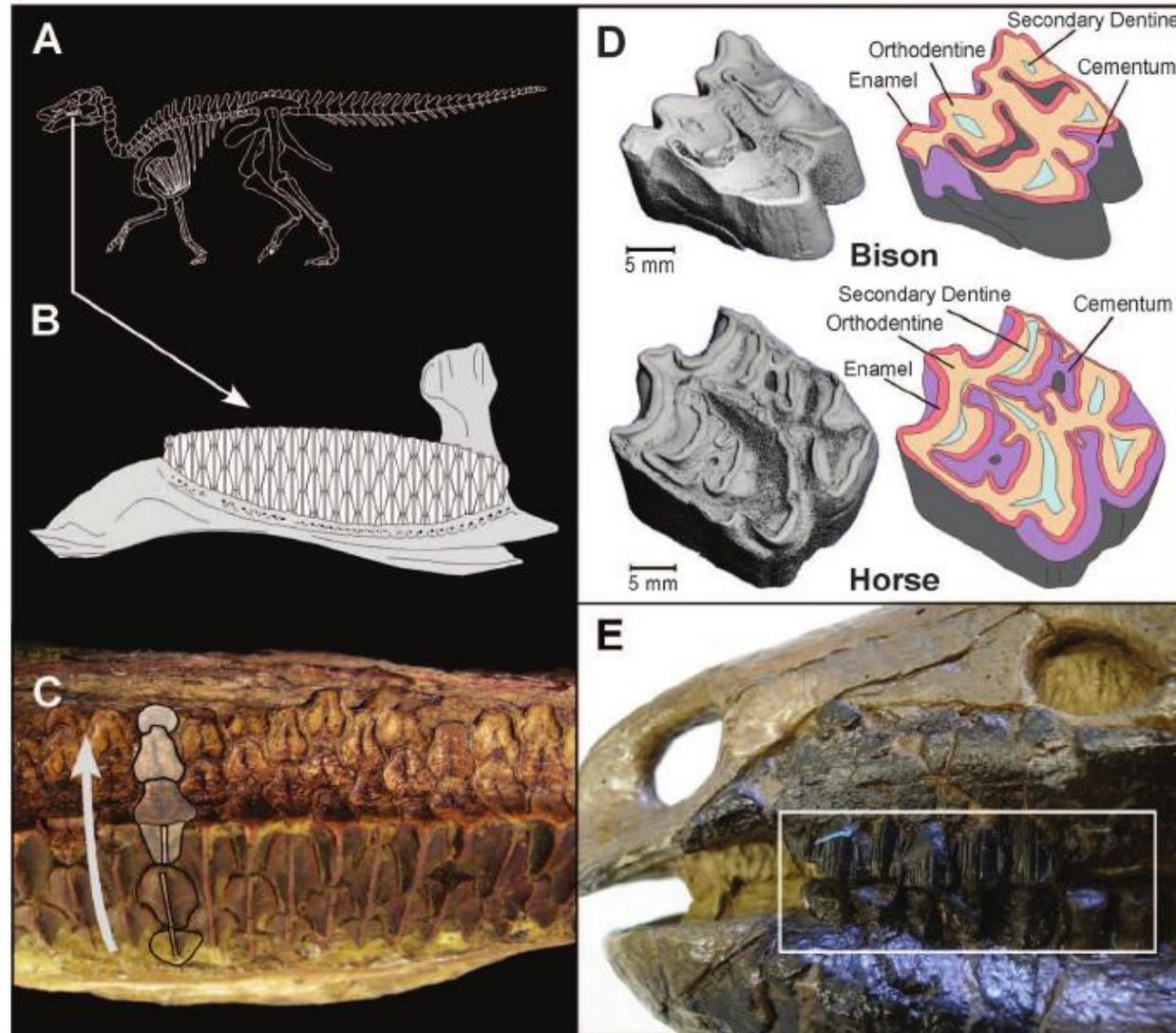
Ewolucja biomechaniczna dinozaurów rogatych

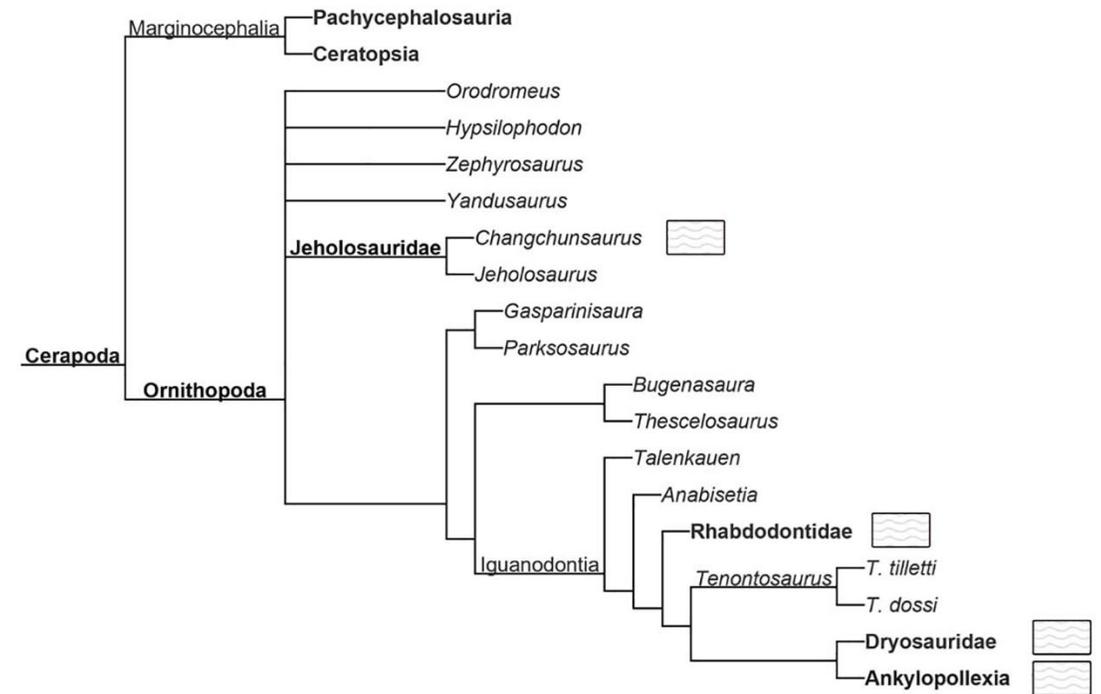
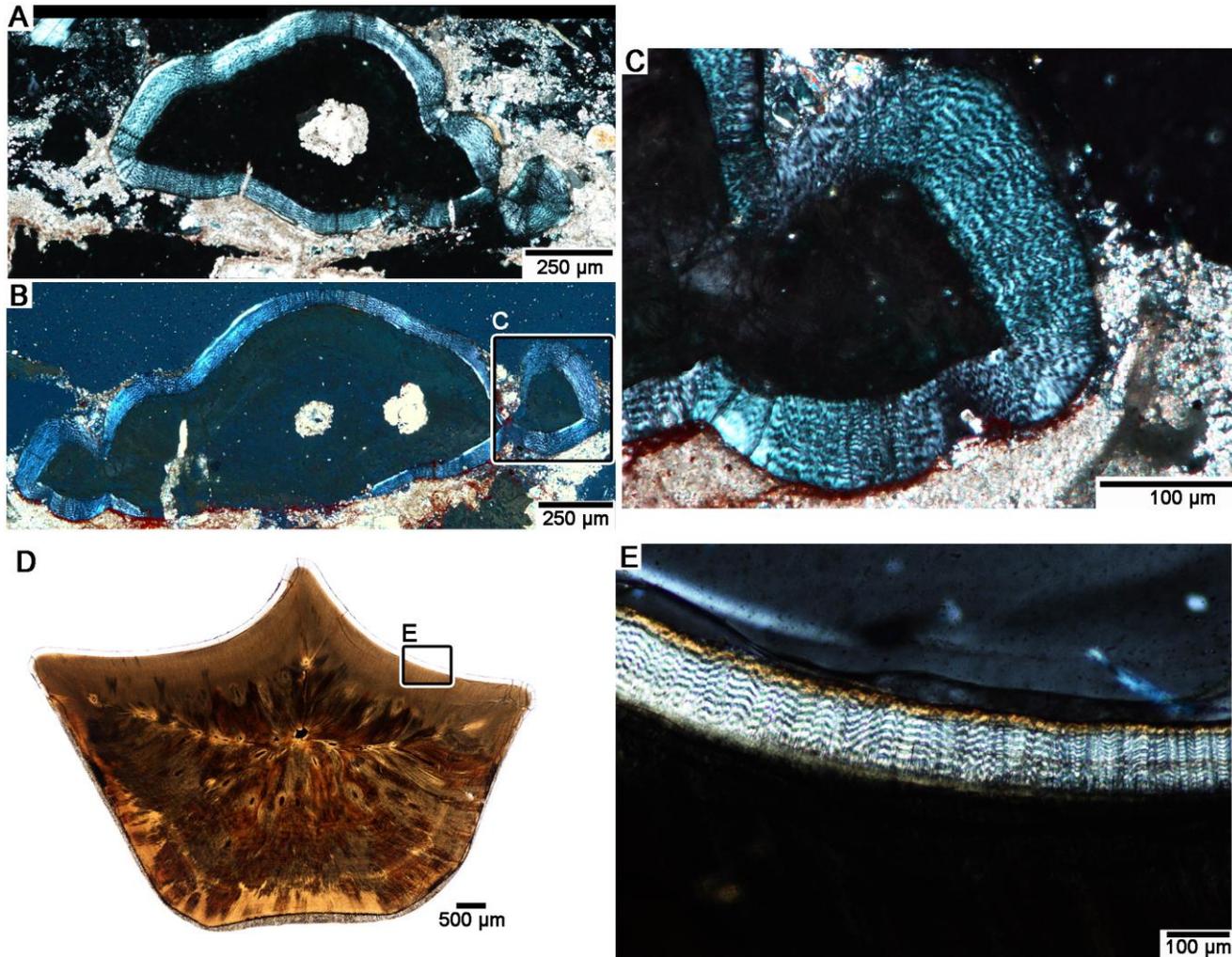
Histologia i mikromechanika zębów hadrozaurów

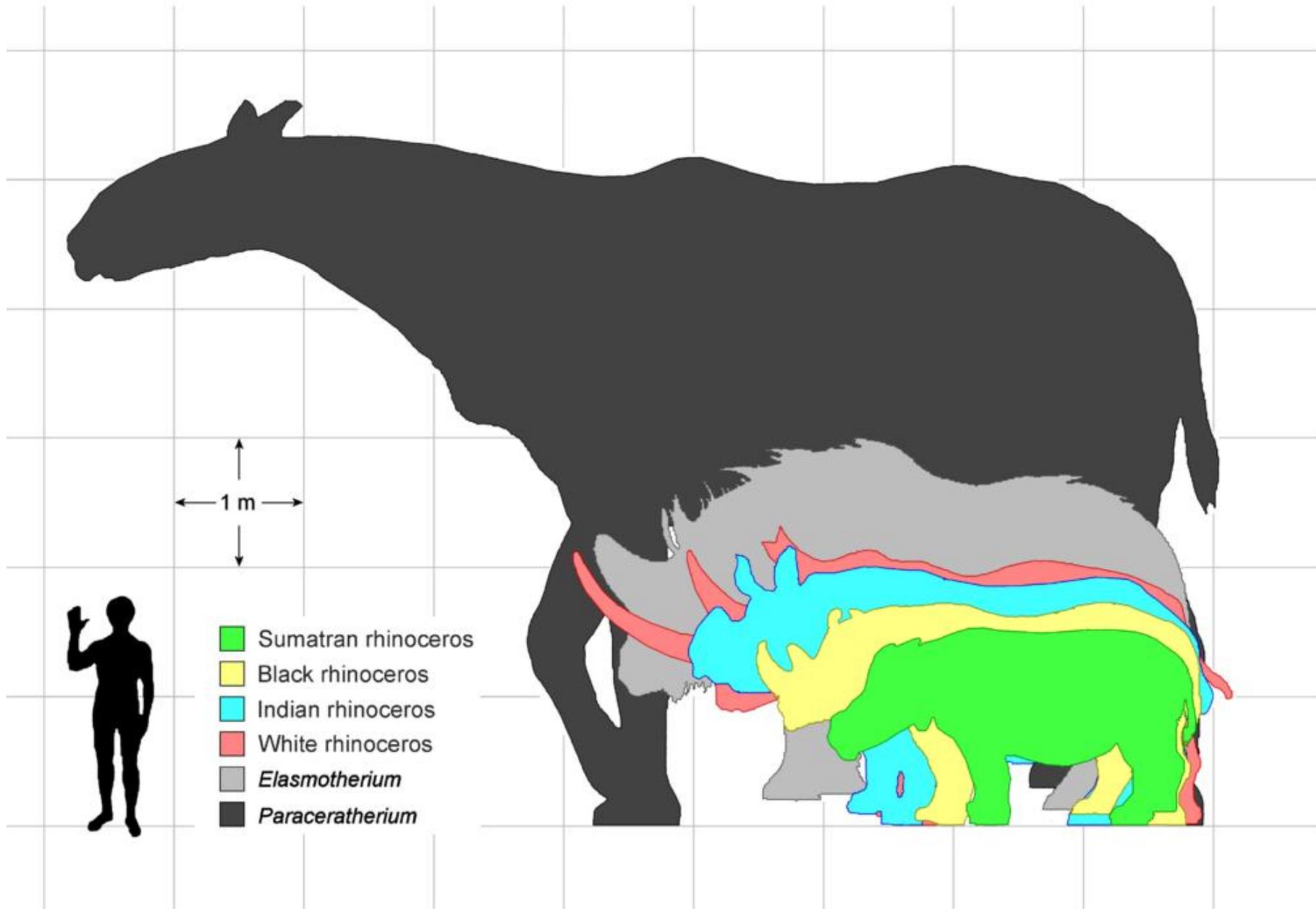

Konwergencja uzębienia megaroślinożernych dinozaurów i ssaków

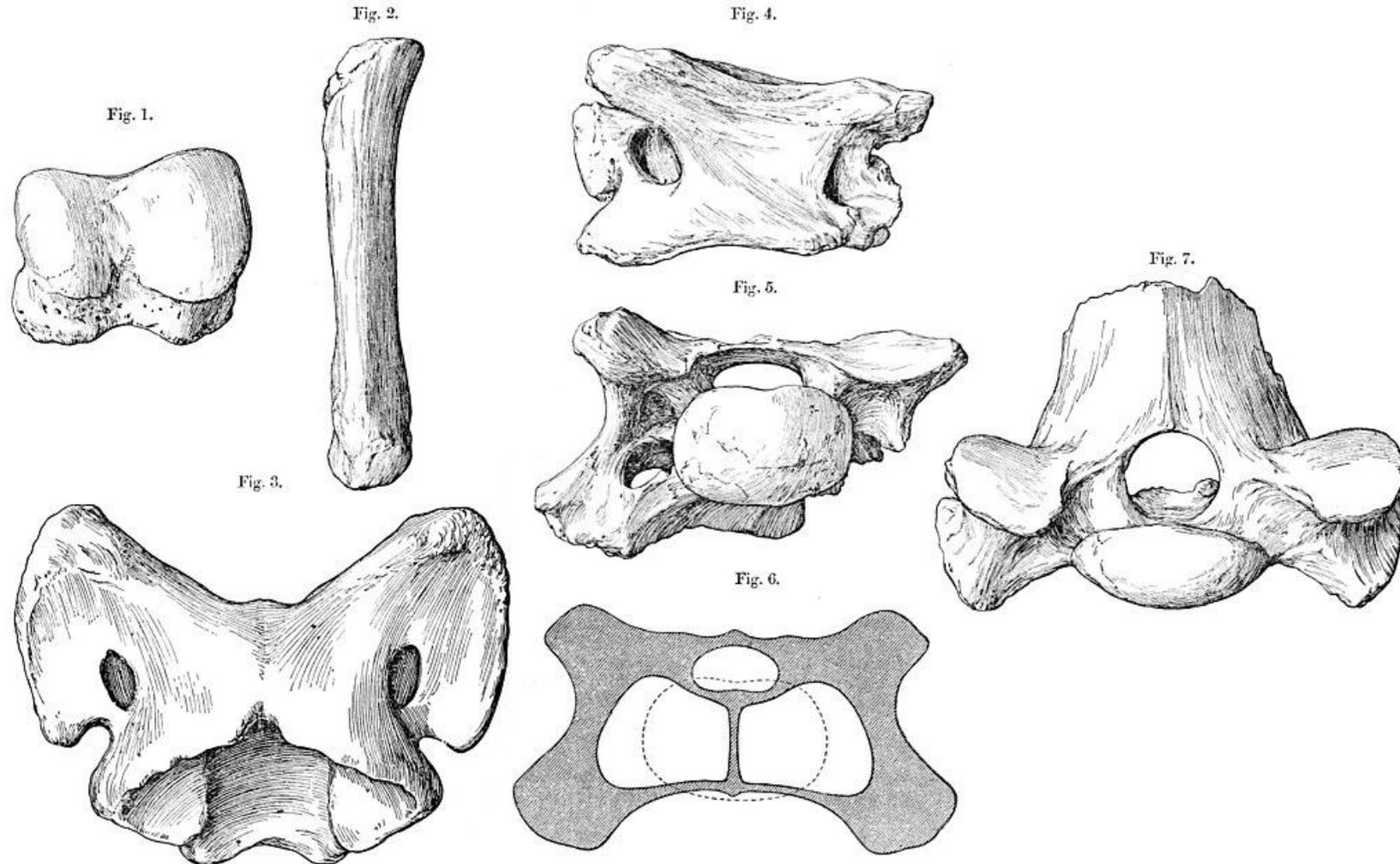

Szkliwo faliste (helikoidalne) kluczem do sukcesu

Tajemnicze olbrzymie zwierzę z Pakistanu

Forster-Cooper 1913

Rewolucja komunistyczna w Mongolii

- W 1921 roku wybuchła w Mongolii rewolucja komunistyczna.
- Baron Ungern wraz z niedobitkami Białej Armii zostają pokonani i straceni we wrześniu 1921 roku.
- Otworzyło to drogę dla badaczy z zachodniego świata.

Roman von Ungern-Sternberg (1886–1921)

„Ekspedycje do Azji Centralnej” – 1922-1928

© American Museum of Natural History

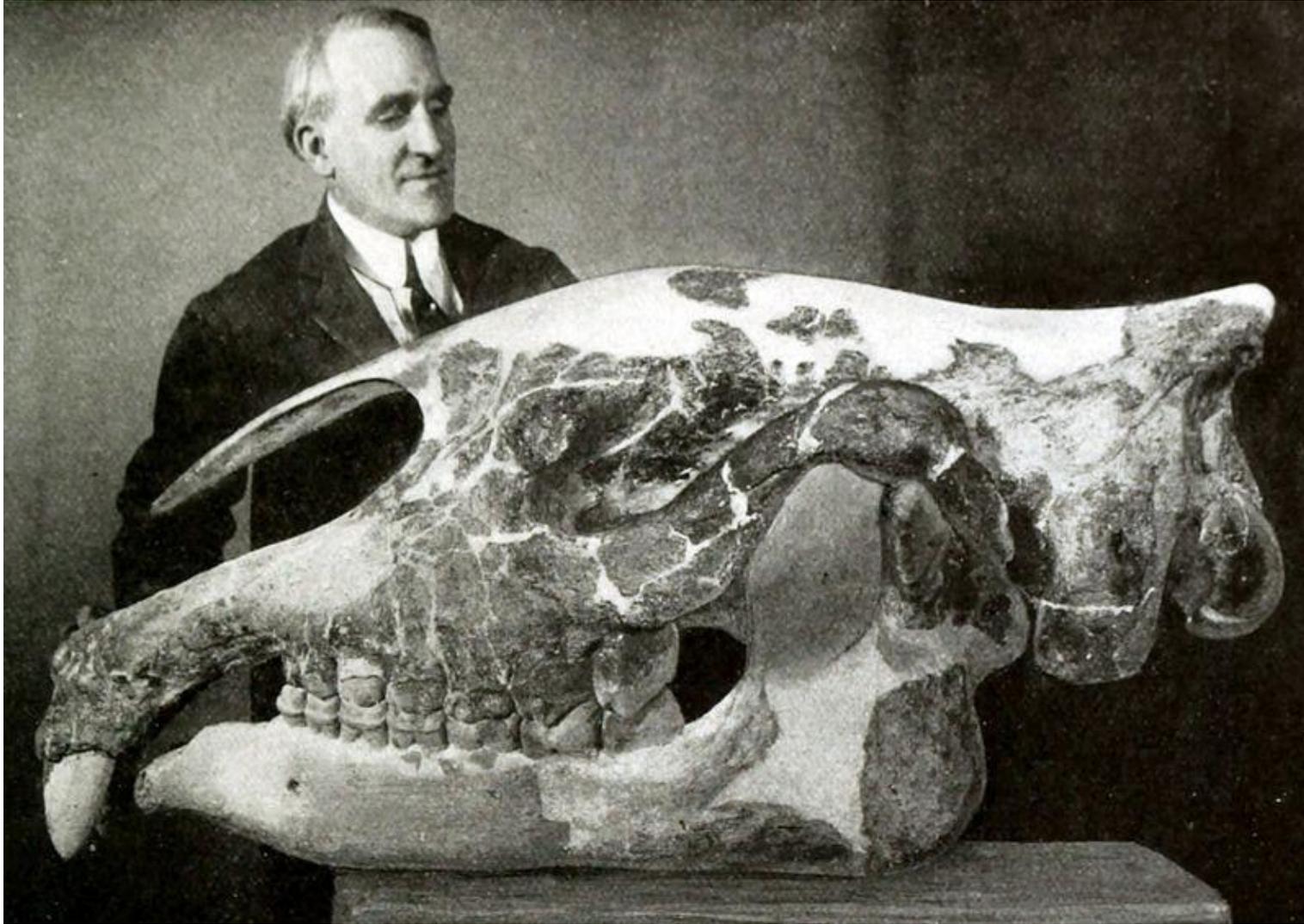
Roy Chapman Andrews (1884-1960)

© American Museum of Natural History

Paraceratherium transouralicum

Paraceratherium transouralicum

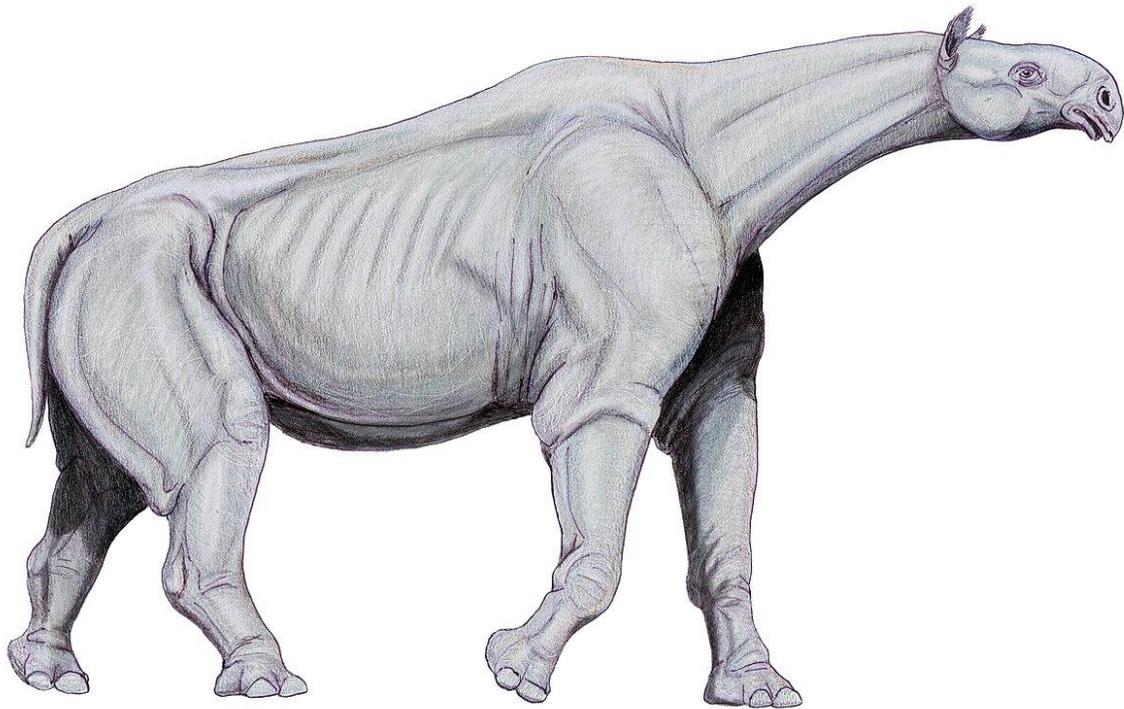
Odlew szkieletu w Narodowym Muzeum
Przyrody i Techniki w Tokio

SameerPrehistorica.deviantart.com

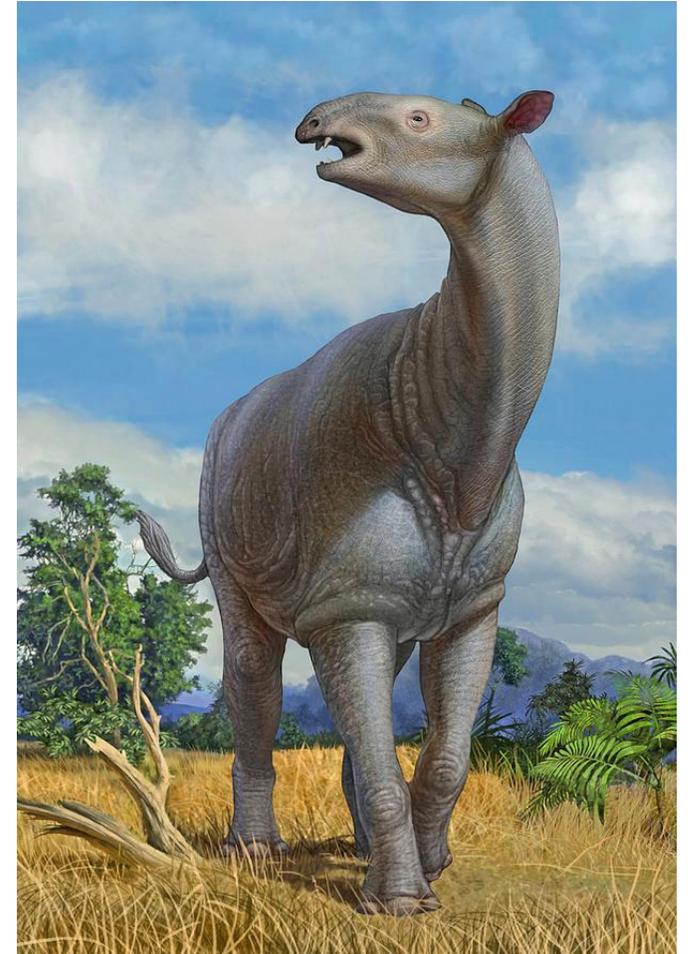
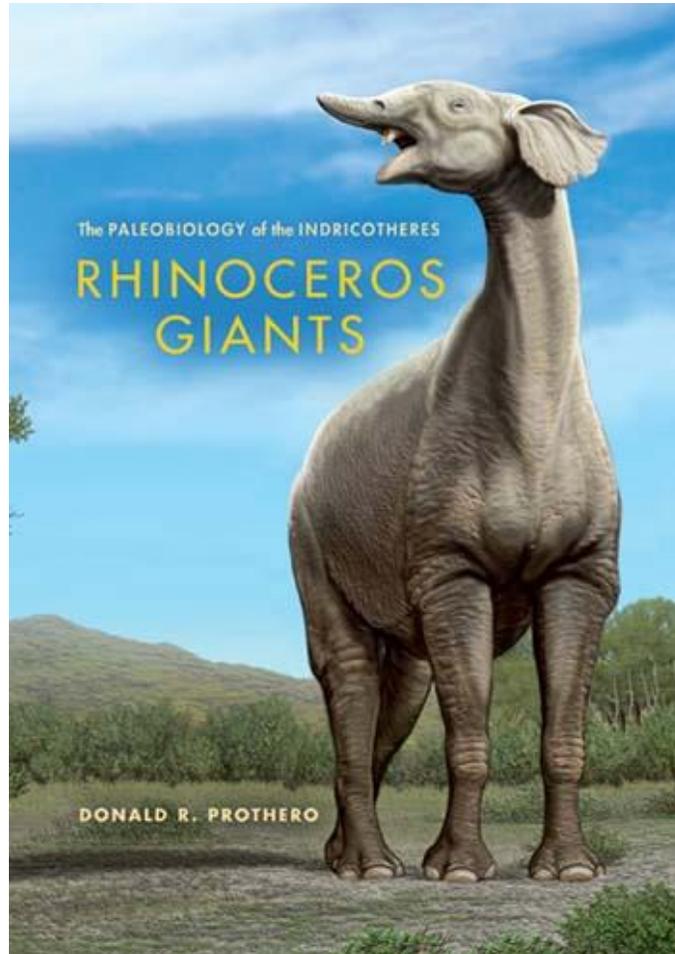
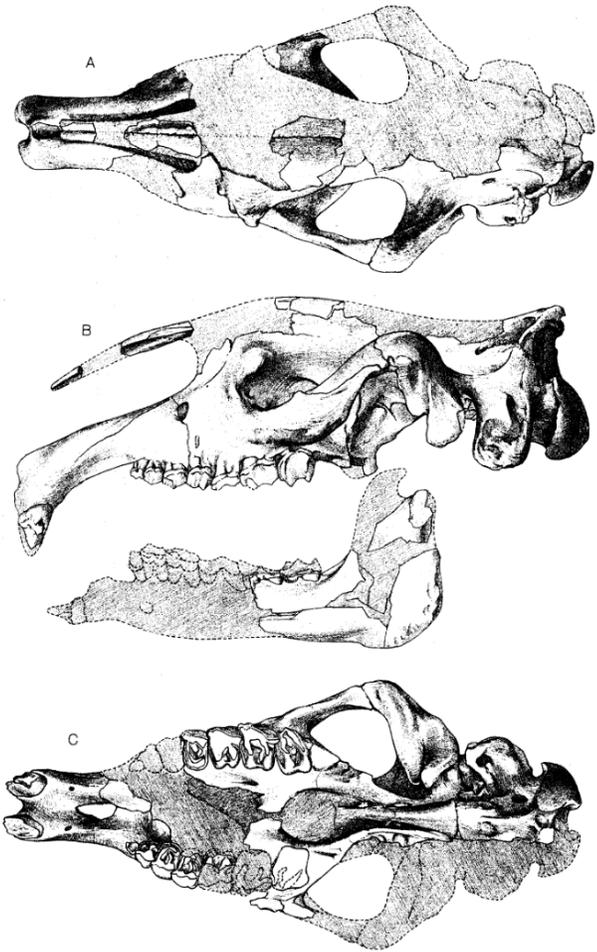

Paraceratherium
Transouralicum

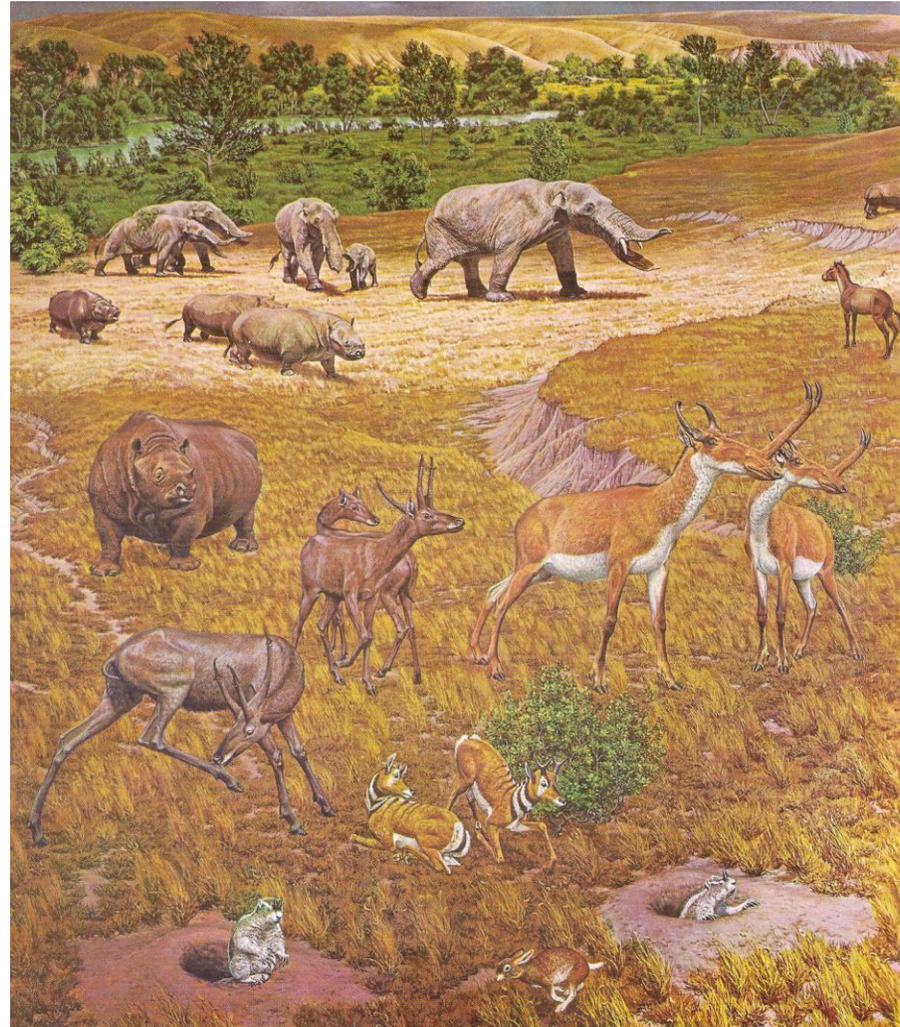
Oligoceńskie maszyny kroczące

Anatomia funkcjonalna czaszki

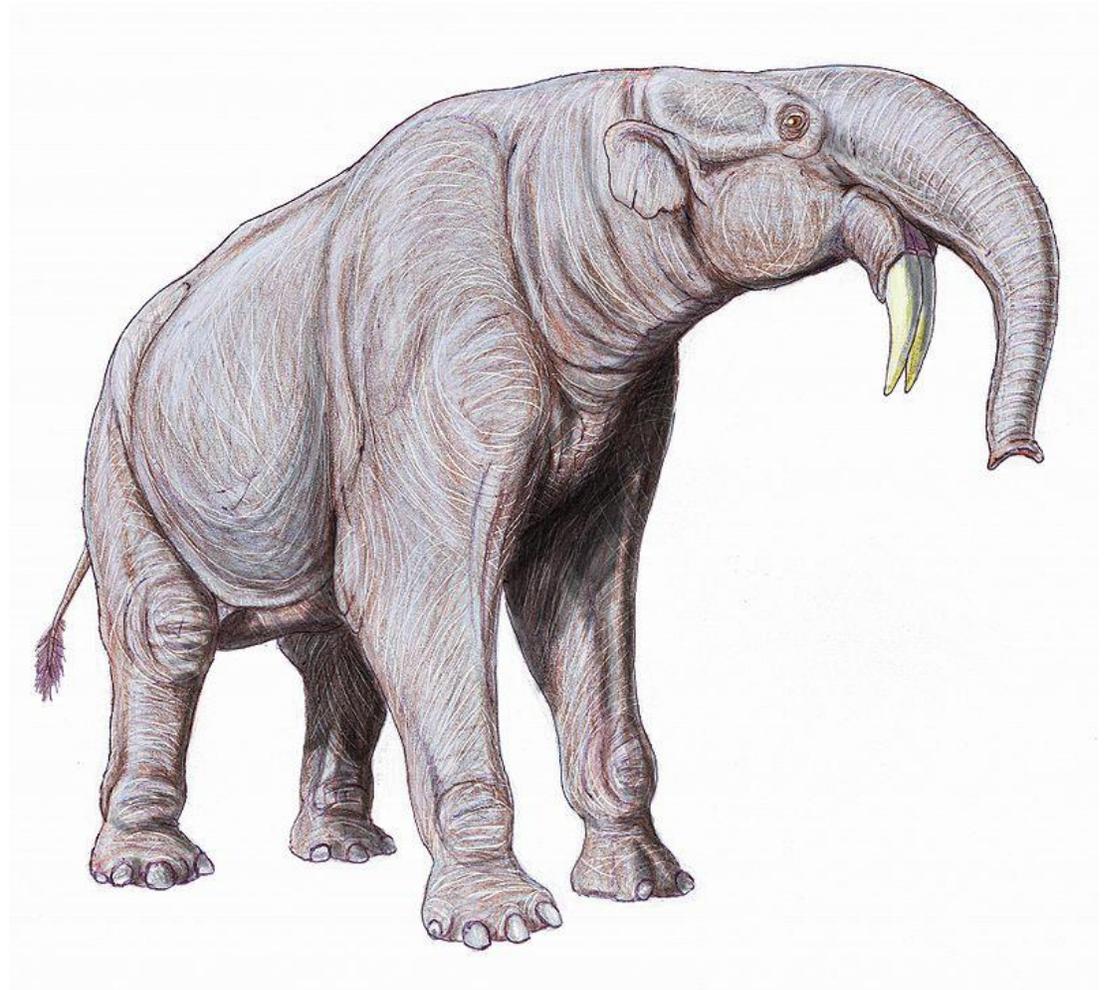
Miocen – zmiany środowiska i kop ewolucyjny dla trąbowców

Deinotherium – mioceński olbrzym

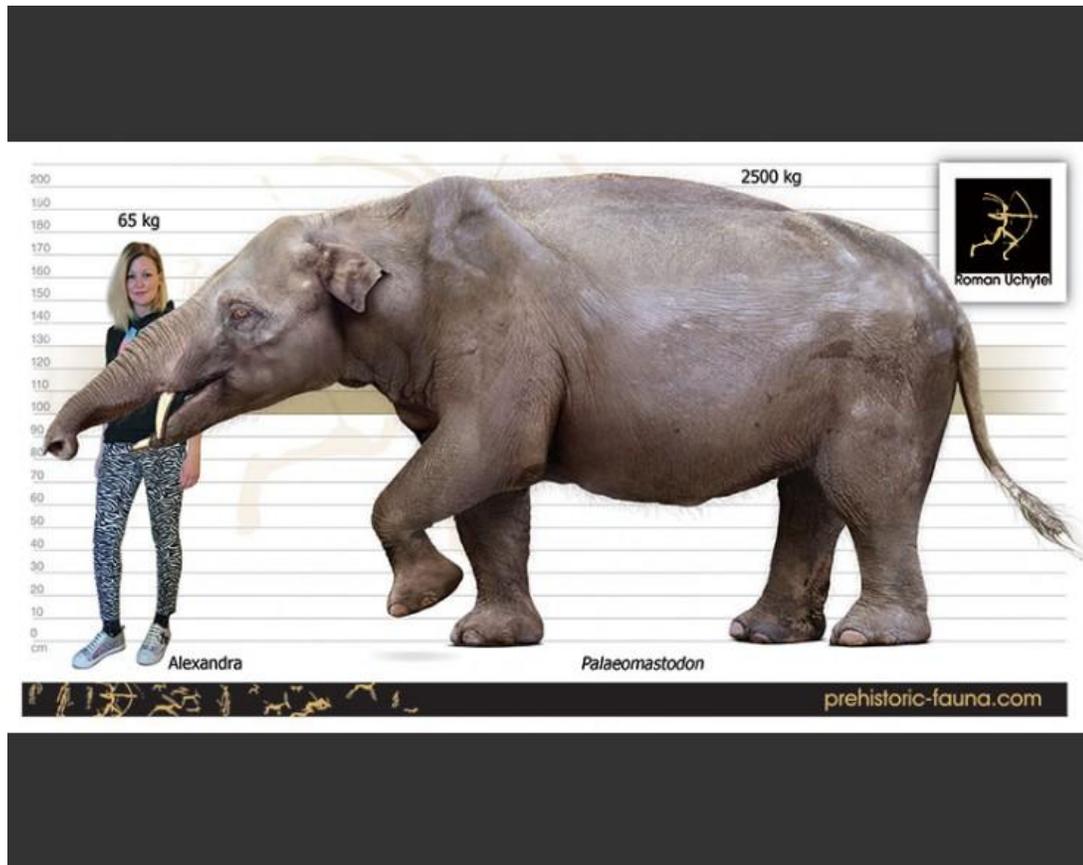

https://en.wikipedia.org/wiki/Deinotherium#/media/File:Deinotherium_giganteum_skull.JPG

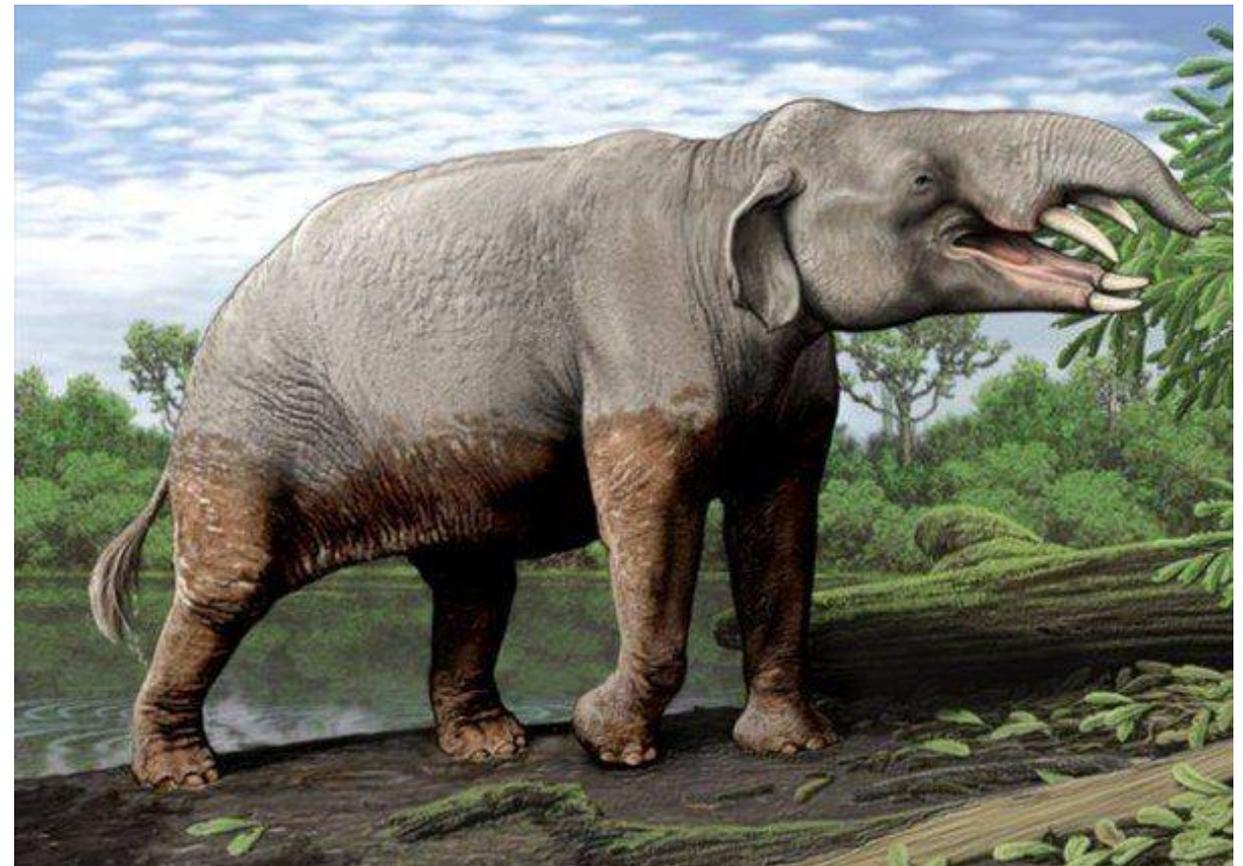
Rekonstrukcja Dmitry Bogdanov

Elephantiformes – linia ku dzisiejszym słońcom

Palaeomastodon

<https://prehistoric-fauna.com/image/cache/data/size/Palaeomastodon-size-738x591.jpg>

Phiomia

<https://i.pinimg.com/736x/7c/e4/a1/7ce4a159828920752d4007a4feb75a9f--extinct-animals-prehistoric-animals.jpg>

Mastodonty

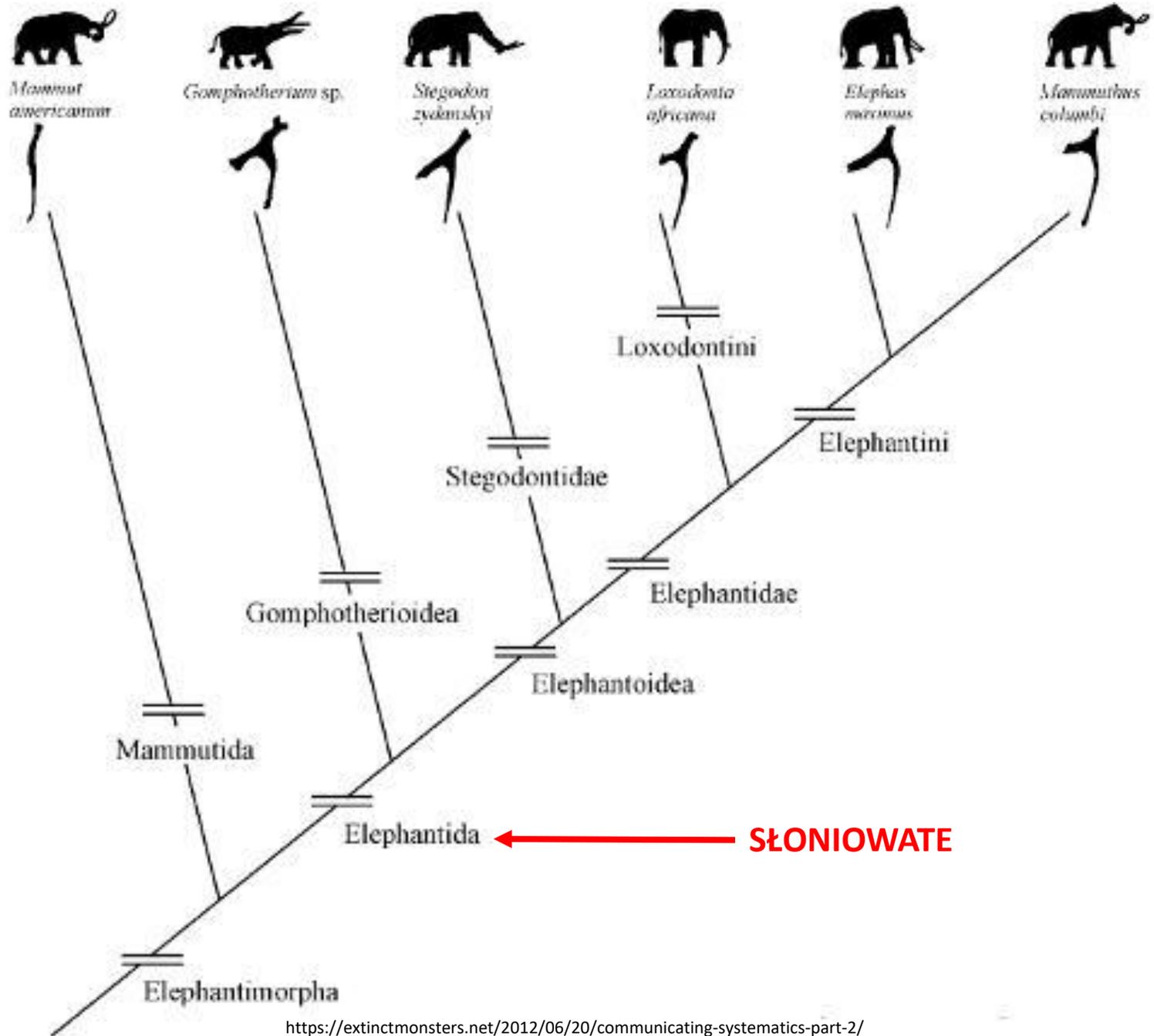
Uzębienie mastodontów

<https://fossilsonline.com/images/EF459.JPG>

https://cdn.shopify.com/s/files/1/1711/9907/products/20190715_115823_1024x1024@2x.jpg?v=1573144750

Gomphotherium – ciosy w górnej i dolnej szczęce!

Stegodony – słonie o majestatycznych ciosach

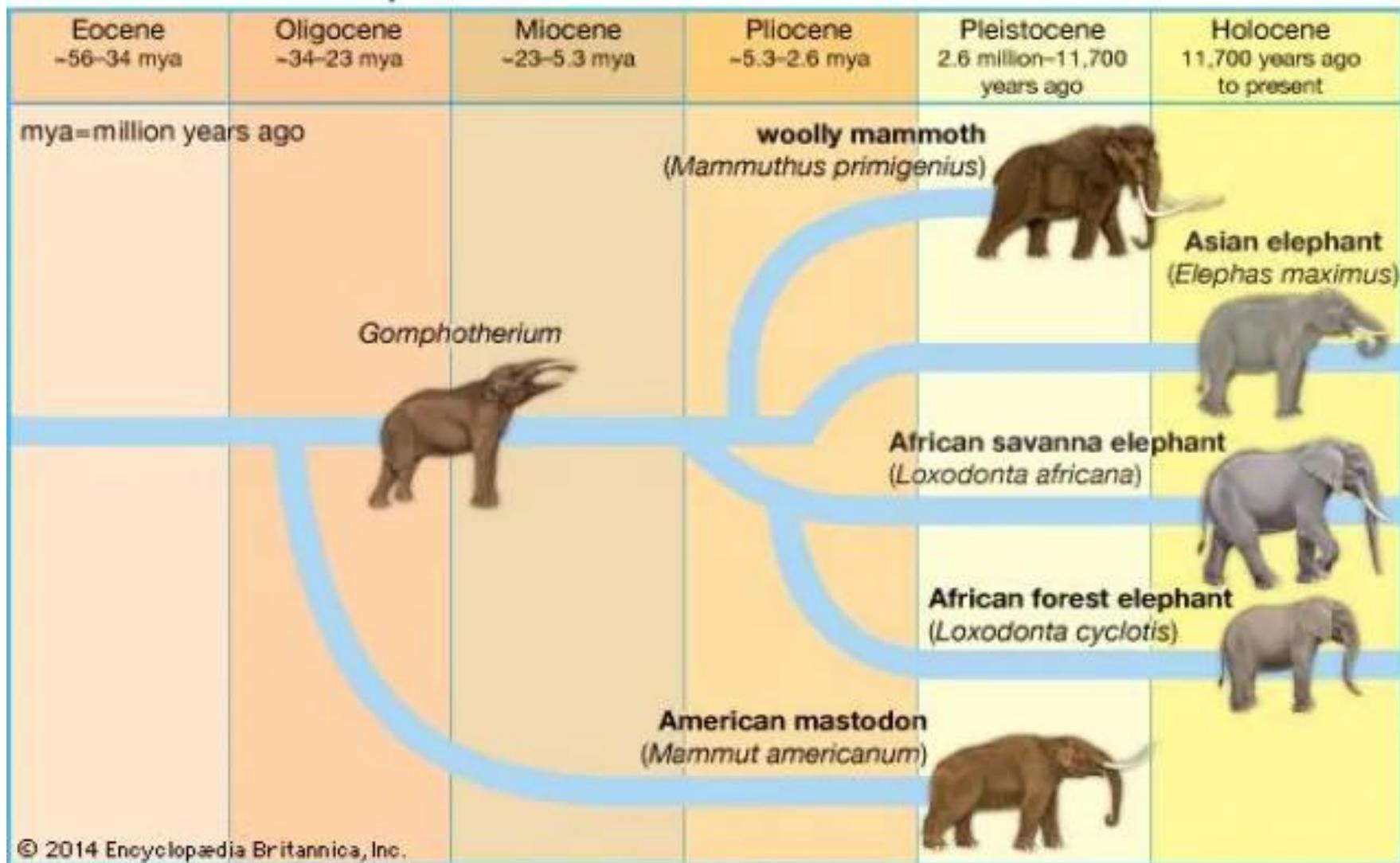
<https://static.diffen.com/uploadz/e/e4/mammoth-vs-mastodon-teeth.jpg>

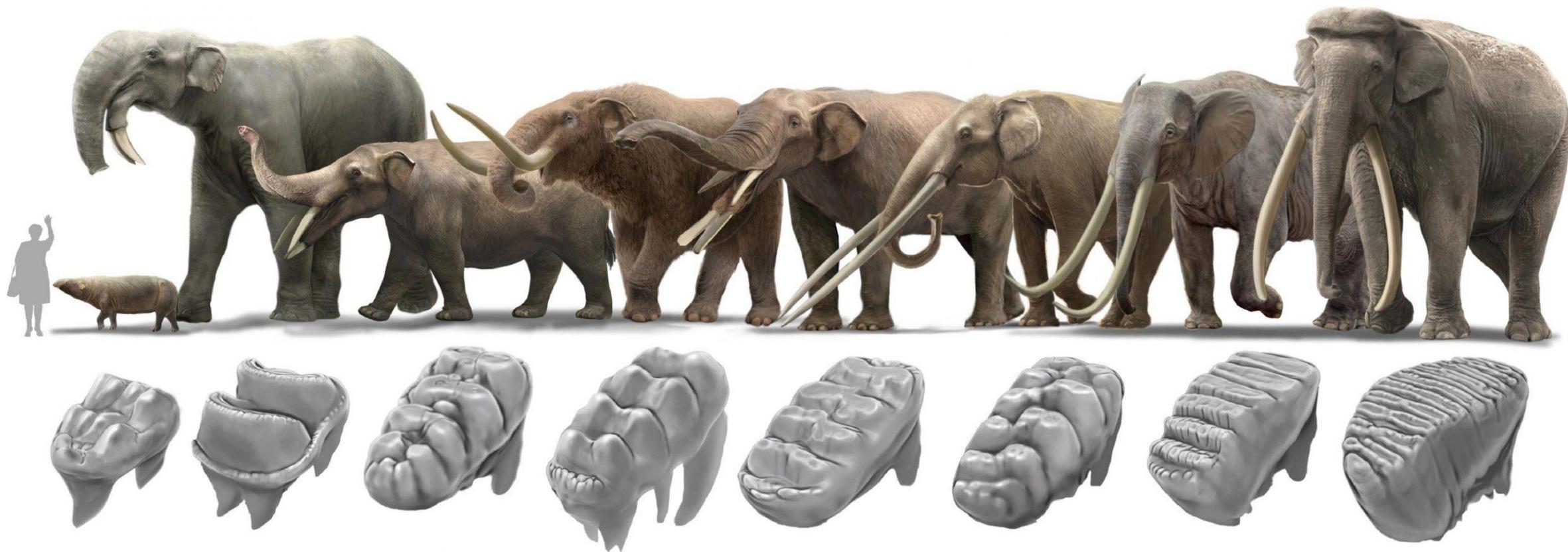

Evolution

Evolution of modern elephants

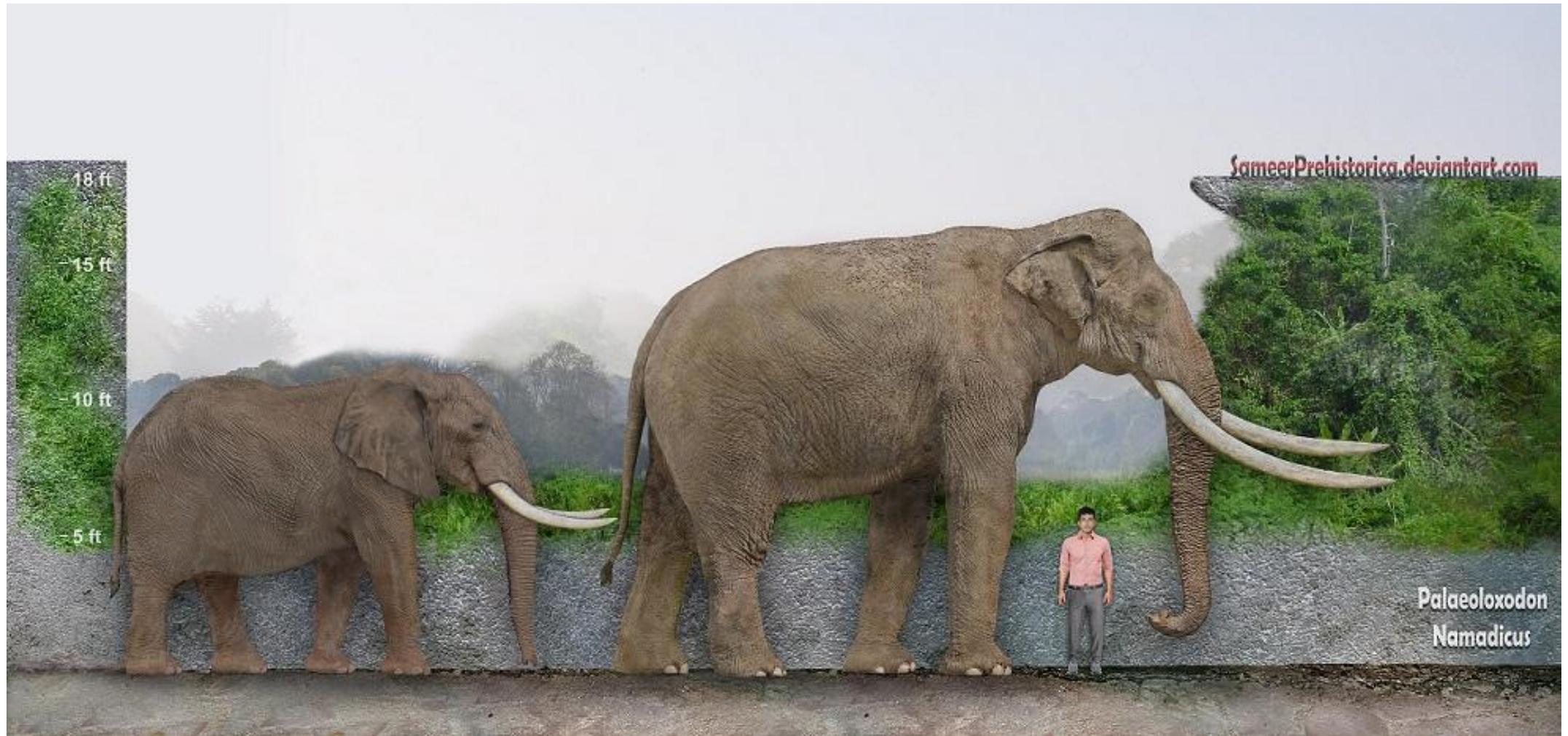

Ewolucja uzębienia

<https://scitechdaily.com/images/Disparity-of-Proboscidean-Forms-scaled.jpg>

Słoń leśny – *Palaeoloxodon*

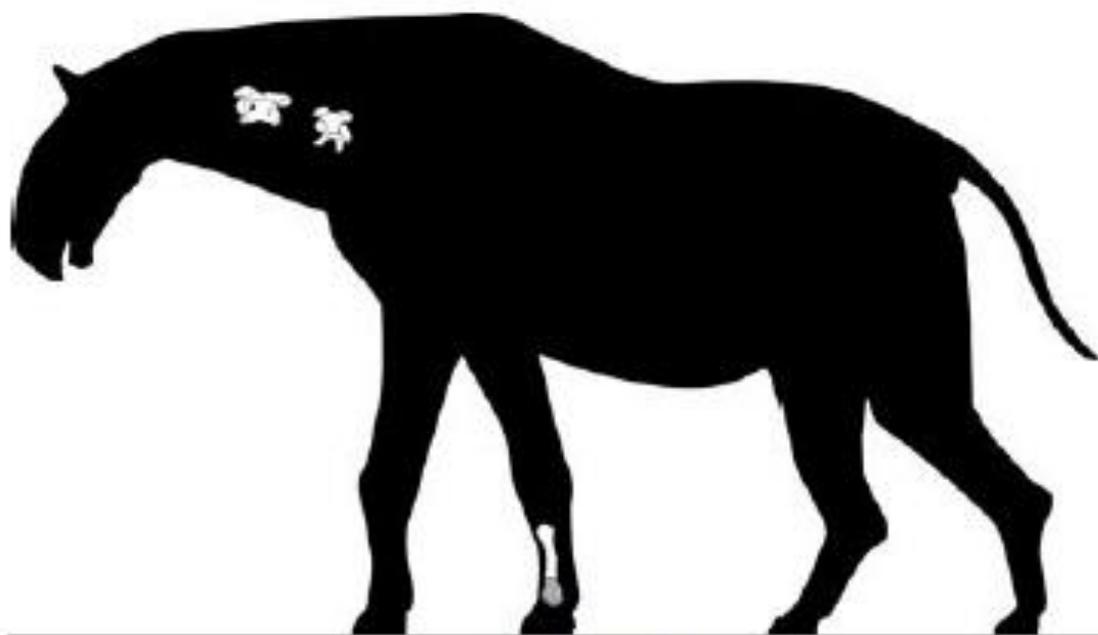

2 m

Largest land mammals in history

Indricotherium transouralicum AMNH 26168/75

Palaeoloxodon namadicus Narsinghpur

~480 cm • ~17 t

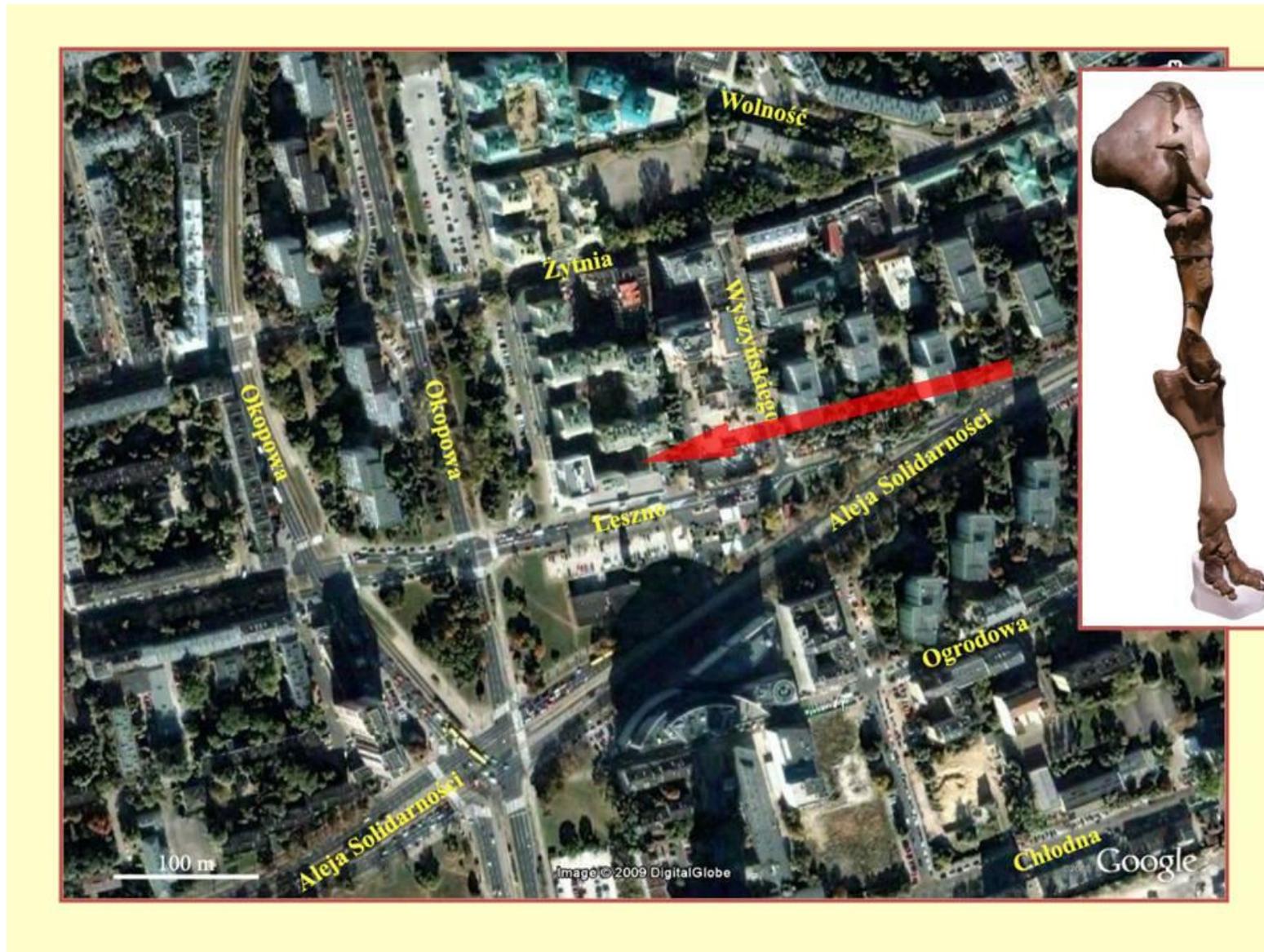

~500 cm • ~22 t

Palaeoloxodon antiquus – słoń leśny z Woli

Znalezisko z ulicy Leszno na Woli

Megaroślinożerność wśród Tetrapoda

- **Dinozaury:**
 - Odmienna fizjologia zauropodów (worki powietrzne, biomineralizacja powierzchni stawowych).
 - Bateria zębowa ceratopsów i hadrozaurów jako adaptacja do zmian florystycznych.
 - Gigantyzm jako wypadkowa fizjologii i warunków ekologicznych (stabilny klimat, wysoka zawartość CO₂).
- **Ssaki:**
 - Fizjologia o mniejszym potencjale wyewoluowania gigantyzmu.
 - Osuszenie klimatu lepsze dla ssaków.
 - Ekspansja ekosystemów trawiastych jako kluczowy czynnik ekologiczny.